

No 7 | Sügis-talv 2012

ISSN 1831-5720

farnet

M A G A Z I N E

Kalandusega tegelevad kogukonnad kohaliku arengu keskmes

Euroopa
Komisjon

Merendus- ja kalandusajad

ET

Sisukord

Fotod (leheküljed):

iStockphoto (1), European Commission (3), FLAGS (4, 5, 8, 9, 11, 14, 22-23, 25, 27, 29), Paul Soto (6), Jean-Luc Janot (7, 13, 15, 16, 17, 23, 24, 24-25, 26, 28), Sruan Stevenson (19), CC150 (27), Apollo Media (27).

Kaas: Mevagissey, Cornwall (United Kingdom).

Ajakirjanikud:

Jean-Luc Janot, Eamon O'Hara.

Teised kaastöötajad:

Urszula Budzich-Szukala, Monica Burch, Carlos de la Paz, Serge Gomes da Silva, John Grieve, Jeremy Phillipson, Paul Soto, Gilles van de Walle.

Teostus:

DevNet EEIG (AEIDL / Grupo Alba) / Kaligram.

Kontakt:

FARNETi ajakiri, FARNETi toetusüksus,
Rue de la Loi 38, B-1040 Brüssel
+322 613 2650
info@farnet.eu
www.farnet.eu

FARNET on ajakiri, mida annab välja Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusajade peadirektoraat. Seda jagatakse soovijatele tasuta.

FARNET ilmub kaks korda aastas inglise, prantsuse, saksa ja hispaania keeles.

Käesolev FARNET Magazine on tõlgitud eesti keelde Eesti kalandusvõrgustiku üksuse ja Põllumajandusministeeriumi algatusel ning selle välja andmine on toetatud Euroopa Kalandusfondi tehnilise abi vahenditest.

Toimetaja: Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusajade peadirektoraadi peadirektor.

Vastutuse välistamine: ehkki merendus- ja kalandusajade peadirektoraat vastutab ajakirja avaldamise eest üldiselt, ei vastuta see konkreetsete artiklite täpsuse, sisu või neis väljendatud seisukohtade eest.

Kui ei ole märgitud teisiti, ei ole Euroopa Komisjon mitte mingil viisil heaks kiitnud või kinnitanud väljaandes avaldatavaid seisukohti ja avaldusi ei saa tõlgendada Euroopa Komisjoni avalduste või merendus- ja kalandusajade peadirektoraadi seisukohtadena.

Euroopa Komisjon ei taga väljaandes avaldatud andmete täpsust; samuti ei vastuta Euroopa Komisjon ega selle nimel tegutsevad isikud ajakirja kasutusviisi eest.

© Euroopa Liit, 2012

Väljaannet võib reprodutseerida vaid juhul, kui esitatakse viide allikmaterjalile.

Trükitud Belgias ringlusse võetud paberil.

Omal kohal: Tegevusgruppide lisatud väärtus kohaliku arengu protsessis 4

Ajal, kui 4. telje rakenduskavad on liikumas lõppfaasi, tuleb tegevusgruppidel näidata, et nende tegevusel on kohalike elule oluline mõju. Samuti tuleb neil rajada eeldused selleks, et tulevikus suuremat rolli mängida. Suures plaanis Trabocchi rannik Itaalias.

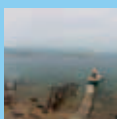
Reportaaž: Kalapüük kogukonna keskmes 12

Euroopa Kalandusfondi 4. telje saabumine Cornwalli ja Scilly saartele (Ühendkuningriik) on muutnud võimalikuks ideede ellurakendamise mitte ainult kalurite, vaid ka rannikul asuva kogukonna hüvanguks laiemalt.

Intervjuu: Euroopa Parlamendi liige Struan Stevenson 19

Euroopa Parlamendi kalanduskomitee esimese aseesimehe sõnul on kogukonna juhitud areng oluline selleks, et aidata toetada kalureid, ettevõtjaid ja teisi kohalikke sidusrühmi koostööl olukorra parandamiseks kalandusega tegelevates kogukondades.

Reportaaž: Maalt merele 22

Lesvose, Lemnose ja Agios Efstratiose saartel Kreekas kohandab tegevusgrupp rannikule kontseptsioone, mida Leader on sisemaal juba edukalt kasutanud.

Uudised 27

Neli uuenduslikku piirkonnapõhist arendusprojekti kalanduspiirkondades.

Fookuses: Süsteem pannakse toimima kohalike kogukondade heaks – olulised küsimused 4. telje elluviimisel 28

Tegevusgruppide suutlikkus etendada osa kohalikus arengus oleneb suuresti 4. telje rakendamise viisist ehk elluviimissüsteemist.

FARNETi võrgustik 31

Juhtkiri

„Tegevusgrupid peavad end tulevikuks valmis panema, et neil oleks võimalik võtta veelgi suurem roll ja midagi tegelikult ära teha kalandusega tegevate kogukondade heaks kogu Euroopas.”

FARNETi ajakirja käesolev number ilmub ajal, mis toimuvad läbirääkimised ühise kalanduspoliitika reformi ja selle peamise rahastamisvahendi, 2014. aastal jõustuva Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi üle. Teiste eesmärkide hulgas nõuab komisjon ettepanekut kogukonna juhitava kohaliku arengu tugevdamist, et kalandusega tegelevatel kogukondadel oleks võimalik pääseda ligi vahenditele ja investeerida meetmetesse, millega tagatakse majanduskasv ja töökohad kohalikul tasandil vastavalt nende konkreetsetele vajadustele ja probleemidele.

Läbirääkimised käivad ka „ühissätte määruse” üle, millega kaasneb kogum ühiseid eeskirju kõikidele ELi fondide, sh kogukonna juhitava kohaliku arengu jaoks järgmisel programmiperioodil (2014–2020). Kinnitamise korral võimaldaks see kohalikel arengustrateegiatel saada koordineeritud toetust regionaal-, sotsiaal-, maaelu arengu ja kalandusfondidelt.

ELi fondide järgmiseks põlvkonnaks valmistumisel tuleb kalandusega tegevatel kogukondadel olla valmis eelseisvateks raskusteks ja võimalusteks. See hõlmab viimastel aastatel väljatöötatu laiendamist ja järgmistel aastatel uute võimaluste otsimist, mis võib aidata soodustada kestlikku tulevikku Euroopa Liidu kalandusega tegelevate ja rannikualade kogukondade jaoks.

FARNETi ajakirja käesolev number algab artikliga, milles tutvustatakse peamisi õppetunde 15 süvitsi juhtumiuuringust, mille FARNET tegi ELi eri kalanduspiirkondades. Artiklis vaadeldakse, kuidas tegevusgruppidel on võimalik lahendada olulisemaid kalandusega seotud probleeme kohalikul tasandil, ja konkreetset panust, mida neil on võimalik anda kalandusega tegelevate kogukondade kaasamisel laiemasse territoriaalsesse arengusse.

Juhtumiuuringuis vaadeldakse ka seda, kuidas kalanduspiirkondade kohaliku arengu toetamise teostussüsteemi saab tulemuslikumalt tööle panna ja kuidas soodustada algatusi ja innovatsiooni kohalikul tasandil. Kõnealuseid leide tutvustatakse ajakirja viimases artiklis.

Tublisid edusamme tehakse kogu ELi kalanduspiirkondades ja ajakirja käesolevas väljaandes suunatakse tähelepanu mõnedele uusimatele arengusuundadele Cornwallis (Ühendkuningriik) ja Abruzzo piirkonnas (Itaalia).

Viimases reportaažis vaadeldakse struktuuri ja toimimist Lesvose tegevusgrupis (Kreeka), kus kasutatakse ära Lesvose saare Leader-grupi kogemusi.

FARNET kõneles ka Euroopa Parlamendi kalanduskomitee esimese aseesimehe Struan Stevensoniga, kes tõstab esile, kuidas kogukonna juhitud kohalik areng on oluline selleks, et aidata toetada kalureid, ettevõtjaid ja teisi kohalikke sidusrühmi koostööl olukorra parandamiseks kalandusega tegelevates kogukondades.

Järgmise programmeerimisperioodi lähenedes tuleb meil õppida 4. telje kogemustest, et suuta edasi minna ja tagada kogukonna juhitud kohaliku arengu täispotentsiaal kalanduspiirkondades.

Arukad, kestlikud ja kaasavad kogukonnad on eelduseks arukale, kestlikule ja kaasavale Euroopale, seega tuleb kõigil – kohalikel sidusrühmadel, tegevusgrupijuhtidel, haldusasutustel ja DG MARE-I – teha koostööd selleks, et see saaks teoks meie kalanduspiirkondades!

Elisa Roller,

Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusasjade peadirektoraadi struktuuripoliitika ja majandusanalüüsi üksuse juht

OMAL KOHAL:

Tegevusgruppide lisatud väärtus kohaliku arengu protsessis

Aasta 2013 kujuneb ülioluliseks nende 300 partneri jaoks, kes töötavad praegu kalanduspiirkondade kestliku arengu nimel kahekümne ühes Euroopa riigis. Ajal, kui 4. telje rakenduskavad on jõudmas lõppfaasi, tuleb tegevusgruppidel näidata, et nende tegevusel on kohalike elule oluline mõju. Samal ajal peavad nad rajama ka eeldused selleks, et neil oleks edaspidi võimalik mängida tähtsamat rolli.

Euroopa Komisjoni seadusandlike ettepanekutega uue Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMFF) ja kogukonna juhitava kohaliku arengu kohta avaneb tegevusgruppide jaoks hulk olulisi võimalusi. Nende võimaluste kasutamiseks aga tuleb tegevusgruppidel mõista ja näidata seda, kus ja kuidas neil on võimalik tegelikult lisada väärtust sellele, mida teevad teised organisatsioonid. Neil tuleb näidata, kuidas nad jõuavad paikade, ettevõtete ja inimesteni, kelleni teistel organisatsioonidel ei ole võimalik jõuda, ning neil on tuleb leida mooduseid koostöö tegemiseks nende teiste organisatsioonidega, et kasutada maksimaalselt ära koostoimeid ja mõjusid asjaomaste kohalike kogukondade heaks.

Selleks et aidata tegevusgruppidel end sel moel valmis panna, on FARNETi tugiüksus teinud 15 kalanduspiirkondade süvitsi juhtumiuuringut, milles vaadeldakse seda, kuidas tegevusgrupid teevad koostööd teiste organisatsioonidega erinevatel riiklikel ja kohalikel tasanditel. Käesolevas artiklis tõstame esile mõned peamistest õppetundidest.

Paindlik töövahend kalandusega tegelevate kogukondade käes

Uued ettepanekud kohalike partnerite kohta EMFFis pakuvad kalandusega tegelevatele kogukondadele äärmiselt paindlikku töövahendit. Need partnerid võivad toetada kohalikke strateegiaid, „mis võivad ulatuda kalandusele suunatud kuni kalanduspiirkondade mitmekesistamisele suunatud laiemate strateegiateni”.

Kogukondade jaoks, kes on suunatud enam kalandussektori enese elujõulisuse parandamisele, on tegevusgruppidel võimalik toetada projekte, mis „lisavad väärtust, loovad töökohti ja soodustavad innovatsiooni kalanduse ja vesiviljeluse tarneahelate kõikides järkudes”.¹ See võimaldab tegevusgruppidel teha koostööd kohalike kalandusorganisatsioonide ja kalandusega tegelevate kogukondadega, kui töötatakse välja ja rakendatakse teravlikke nende vajadustele kohandatud

Vesiviljelus Stockholmi saarestikus (Rootsi). ▶

meetmete pakette. Põhjendatud juhtudel võiks see hõlmata valdkondlikke meetmeid, mida katavad EMFFi muud osad.

Tegevusgruppidel on samuti võimalus – küll mitte kohustus – rakendada palju laiemaid kohalikke arengustrateegiaid. Nende ulatuslikumate strateegiatega saaks toetada mitmekesistamist ja töökohtade loomist teistes valdkondades, võimendada kohalikke keskkonnavarasid, leevendada kliimamuutust ning soodustada sotsiaalset heaolu ja kohalikku kultuuripärandit.

▲ 2012. a Newlyni kalafestival Cornwallis (UK)

Samuti saaks nendega aidata tugevdada kalandusvaldkonna kaasatust kohalikku arengu- ning merehaldusse, sh mereala ruumilisse planeerimisse².

Selliste kitsamate ja laiemate strateegiatega koostööt peaks põhimõtteliselt tugevdama komisjoni ettepanek kogukonna juhitava kohaliku arengu kohta, mis hõlmab kõiki olulisemaid Euroopa fonde, mida katab ühine strateegiline raamistik.³ (CSF). Ettepanekutest tulenevalt on esimest korda toetus „kohalikule arengule

ühenduse abi raamprogrammi fondide vahel kooskõlas ja koordineeritud”. Välja on pakutud erinevaid koordineerimismehhanisme, mis võimaldaksid strateegiatega rahastamist mitmest fondist: üks partnerlus saaks rahastada sama strateegia erinevaid osi erinevatest fondidest. Seega oleks tegevusgrupil võimalik suunata iga fond meetmeile, mis fondi eesmärkidega kõige paremini sobivad, samas ka tagades, et fondid ja toetatavad meetmed täiendavad ning tugevdavad üksteist.

Paratamatult kaasneb aga muutustega teatav risk ja FARNETi kolmsada partnerit töötavad väga erinevates piirkondades, nende kalandusega tegelevad kogukonnad seisavad silmitsi vägagi erisuguste probleemidega ja nad tegutsevad institutsionaalse kultuuri suure mitmekesisuse tingimustes. Mõistagi ei tööta ükski partneritest eraldatult piirkonna teistest kohalikest organisatsioonidest. Kui organisatsioonid püüvad ei suundades, võistlevad üksteise tegevusega või dubleerivad seda, väheneb tunduvalt võimalus avaldada

olulist mõju. Teisalt võib erinevate eesmärkidega algatuste surumine samasse kasti suurendada keerukust ja kahandada võimalikku mõju. Seetõttu tuleb tegevusgruppidel ja teistel kohalikel osalejatel teha koostööd, tekitada ühiselt tunnetatav usaldus ja põhjendatus ning leppida kokku koostööviisid lähtuvalt nende asjaomastest tugevatest külgedest.

¹ Ettepanek võtta vastu Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi käsitlev määrus. artikkel 65.1a.

² Nagu eelpool mainitud, artikkel 65.1b, c, d ja e.

³ Ühine strateegiline raamistik katab järgmisi fonde: Euroopa Regionaalarengu Fond (ERDF), Euroopa Sotsiaalfond (ESF), Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD), Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMFF) ja Ühtekuuluvusfond. Kõik ühise strateegilise raamistiku fondid peale Ühtekuuluvusfondi võivad alates 2014. aastast toetada kogukonna juhivat kohalikku arengut.

Tuleviku õngitsemine

Kuus FARNETi tugiuksuse juhtumiuuringut toimusid „tugevates kalanduspiirkondades“ eesmärgiga mõista paremini, kuidas tegevusgrupid saavad aidata lahendada peamisi kalandusega seotud probleeme kohalikul tasandil. Oluline leid kohe alguses oli, et vajadus 4. telje tüüpi lähenemisi viiside järele ja nende kasutuselevõtt kalandusvaldkonnas ei ole tingimata sõltuv valdkonna suurusest või selle esindatuse ulatusest tegevusgrupi otsustamisstruktuurides. Kalandusvaldkonna tugev esindatus ei tähendanud, et strateegiad olid suunatud eranditult püügile: on arvukaid näiteid tegevusgruppide suhteliselt oluliste kalandusvaldkondadega (kajastub enamusesinduses tegevusgrupi juhatuses) piirkondades, mis on sellele vaatamata suunanud strateegiad ja toetuse projektidele väljastpool valdkonda ennast.

Kui tegevusgrupid soovivad lahendada peamisi kalandusega seotud probleeme, tuleb analüüsida täiustatumalt püügi tüüpe, probleemide kohalikul tasandil lahendatavuse ulatust, organiseerituse olemasolevaid tasandeid ja olemasolevate tugikanalite tõhusust. Näiteks saavad tegevusgrupid toimida väga tõhusa konveierina selle tagamisel, et väikesemahulisel tegevusel, mis tihti on seotud tihedamalt rannikuga, näiteks karploomade korjamine, vesiviljelus ja väikesemahuline rannakalandus, on võimalik rakendada ning kohandada tugimeetmeid, mis varem olid kättesaadavad vaid suuretegevõtetele. Huvi on vähem tõenäoline väga suurte avamereettevõtete puhul, kelle baas on tihti suurtes sadamates, iseäranis, kui nende äri on heas olukorras.

Mõnes riigis on kalandusvaldkond kohalikul tasandil juba üsna organiseerunud ja olemasolevad organisatsioonid võivad juba täita kohalikke vajadusi Euroopa Kalandusfondi teiste telgede abil. Sellest hoolimata võib tegevusgrupp täita olulisi lünki. Näiteks saab võib-olla parandada kommunikatsiooni või jõuda laevastiku uute segmentideni (näiteks püügiga tegelevad väikeettevõtted, püügiga seotud valdkondades töötavad naised jne). Usalduse, tõsiseltvõetavuse ja põhjendatuse loomine asjaomaste organisatsioonidega on ülioluline, kui eelnevat soovitakse saavutada.

▲ Galicia kalamees (Hispaania)

Neid radu pidi jõuab esialgse rollide liigituseni, mida tegevusgruppidel on võimalik seoses kohaliku kalandusvaldkonnaga etendada.

> *Kalandus- ja muude valdkondade lõikumine.* Tegevusgrupid saavad anda oma väärtuslikema panuse, toetades projekte, mis toovad kasu kalandusvaldkonnale ja ühendades neid käegakatsutavalt kohaliku majanduse muude valdkondade ning kohaliku elu muude tahkudega. Kõnealune ühenduvus võib olla iseäranis oluline selle tagamisel, et püük jääks lahutamatuks territooriumist, kus valdkonnale avaldub surve teistest tegevusharudest, näiteks rahvastiku kasvust tingitud elamuehitus. Valikuvõimaluste hulgas on kohalike kalurite liitmine turismi- ja elamuturule, keskkonna- ning kultuurivarade kuvandi ärakasutamine piirkonna turundusstrateegiates, eri valdkondade ühendamine energia tarbimise vähendamiseks, vee kvaliteedi parandamiseks jne.

> *Organiseeritus ja suutlikkuse laiendamine.* Kui kohalikku kalandusorganisatsiooni ei ole olemas või tarvis on paremaid sidekanaleid kohalike kalurite seas või kalurite ning regionaalsete ja riiklike organisatsioonide vahel, võib tegevusgrupp samuti oma osa etendada. Konkreetsemalt võib see täita olulisi tugifunktsioone, näiteks kommunikatsioon, eestvedamine,

koolitamine ja suutlikkuse laiendamine. See võib aidata ergutada inimeste entusiasmi ja aktiivsust, muuta hoiakuid ja meelsust praeguse olukorra passiivselt vastuvõtult ning kaitset „pealehakkamisele“ ja vastutuse võtmisele muutuste teostegemise eest ettevõtluse ning ennetava projektiarenduse kaudu tuleviku nimel.

> *Kohalik „inseneriteadus“ suuremahuliste investeeringute saavutamiseks.* Hoolimata kalandusorganisatsioonide ulatusest või tõhususest on tegevusgrupil võimalik teoks teha hulk „pehmeid“ meetmeid, et toetada või valmistada pumpaettesuuremamahuliste projektide jaoks. Neid saab toetada Euroopa Kalandusfondi muude telgedega või ELi muude erafondide kaudu ning need võivad hõlmata tehnilisi, teostatavus- ja turu-uuringuid, katseprojekte, kohalikke koolitusi, kvaliteedimärkide toetamist, turundusalgatusi, müügitoekampaaniaid jne. Näiteks Prantsusmaal ja Soomes on tegevusgrupid neid meetodeid ulatuslikult kasutanud ja mõnel juhul suutnud hankida olulisi investeringuid väljastpoolt.

> *Nõudlusest lähtuv otseinvesteering.* Mõnes riigis tähendavad majanduslik ja institutsionaalne taust seda, et 4. telge ennast on kasutatud oluliste ühiste ning individuaalsete meetmete teoks tegemiseks, mis oleks olnud

⁴ Cornouailles's ja Pays d'Auray's Prantsusmaal, Finisterres ja Cádiz-Estrechos Hispaanias, Peipsi järvel Eestis ning Põhja-Jüütimaa Taanis

▲ Kaluri elamu Peipsi järve ääres (Eesti)

võimalik Euroopa Kalandusfondi teistest telgedest. Eestis näiteks kulutatakse üle 60% tegevusgruppide eelarvetest sadamatele ja baasinfrastruktuurile, mida on vaja kalandusvaldkonna ellujäämiseks. Tegu on reageeringuga asjaolule, et enamik rannikuäärsest maast ja paljud olemasolevad rajatised on eraomanike käes ning on seetõttu olnud kümneid avaliku sektori investeeringuteta. Paljud Lõuna-Euroopa riigid toetavad ka üsna suuremahulisi erainvesteeringuid kalanduse tarneahela eri punktides. Siin on tegevusgruppide kaasamise põhieelis see, et neil on võimalik soodustada kiireid, strateegilisi investeeringuid, mis vastavalt täpselt kohalikele vajadustele. Samuti on neil võimalik etendada ülitähtsat rolli ühise töö, innovatsiooni ja katsetamise toetamisel, mida muidu oleks raske rahastada.

- > *Koostöö kalandusvaldkonna ees seisvate strateegiliste probleemide suhtes*
Koostöö võib olla iseäranis võimas töövahend, arvestades sellest sõltuvate kalandusega tegelevate ettevõtete ja kogukondade väiksust ning hajutatust. Näiteks võib tuua koostöö üldisi või ühiseid lahendusi probleemidele, mis seisavad konkreetsete liikide või püügitiüpide ees. Alternatiivina võib selle kaudu otsida võimalusi, näiteks otsesemad ja kasumlikumad viise tarbijani jõudmiseks.

Sild maa ja mere vahel

Niipea kui tegevusgrupid hakkavad tegema püügi ja teiste kohalike tegevusharude ühenduskohaga, tekivad küsimused nende rolli põhjendatuse kohta võrreldes piirkonna teiste arenguorganisatsioonidega. Mõnel juhul võib tegevusgrupp olla esimene või ainus arenguasutus, mis töötab kohalikul tasandil ja saab seetõttu etendada põhjapanevat rolli inimeste ühendamisel, organisatsioonilise suutlikkuse laiendamisel ning kohaliku identiteedi tugevdamisel. Tavalisem on aga see, et tegevusgruppidele vaatab vastu keerukas kogum kohalikke ning kohalikust kõrgema tasandi asutusi (Leader-grupid, kohalikud arenguasutused, omavalitsuste osakonnad, kutsealade kojad ja ühendused, keskkonnaametid jne), kes võivad oma mõjuala suhtes võtta kaitsva hoiaku.

Kokkuleppimine tulemuslikus koostöös viis ja ühine koostöö nende organisatsioonidega võib võtta aega ja nõuda isegi konfliktide ohjamist. FARNETi tehtud viis juhtumiuuringut tegevusgruppidest, kes soodustavad laiemat territoriaalset strateegiat⁵, osutas, et heade tulemuste saavutamiseks on palju mooduseid. Kõikidel juhtudel aga oleneb see tegevusgrupi põhieesmärkide ja organisatsiooniliste tugevate külgede selgest määraltamisest ning heast ettekujutusest selle suhtes, kuidas need sobivad kokku teiste organisatsioonidega ja lõppkokku-

võttes piirkonna vajadustega. Laiemalt saab liite ja ühistööd rajada hulga järgmistest põhimõtetest alusel.

- > *Rannik kui mitmekesistamise koondumispai*
Juhtumiuuringutest ilmneb, et tegevusgruppide tugevad küljed peituvad tähelepanu suunamises rannikule kui üliolulisele lülile maismaaja veepõhiste tegevusharude vahel nii merel kui ka maal. Tegevusgrupid võivad olla loova protsessi keskmes, millega rajatakse partnerlusi kalandus- ja teiste tegevusvaldkondade vahel rannikul, isegi kui on olemas muud kohalikud arenguorganisatsioonid (Leaderid või muud). Tegevusgruppidel on võimalik teha väga iseloomulik panus, tehes koostööd rannikul viljeldavate tegevusharude tärkavate kobaratega ja toetades algatusi, mis on välja töötatud rannikualade integreeritud majandamise ja mereala ruumilise planeerimise taolise tervikliku merenduspoliitika raames. Sellega saab luua aluse ühise lähenemisviisi rajamiseks ühiste keskkonnaressursside kasutamisele.

⁵ Lesvosos Kreekas, Oestes Portugalis, Pohjanmaal Soomes, Cádiz-Estrechos Hispaanias ja Cornwallis Ühendkuningriigis.

▲ Obra-Warta kalanduse tegevusgrupp osaleb kohalikul festivalil Lääne-Poolas

Tegevusgruppide põhiroll siin on tagada, et püügiga tegelevad kogukonnad ja kohalikud üldiselt saavad käegakatsutavat kasu näiteks töökohade ja parema elukvaliteedi kujul. Kui samas rannikuäärses piirkonnase ei tegutse teist kohalikku arenguametit, võivad tegevusgrupid laiendada oma toetust rannikul viljeldava arengutegevuse katmiseks veelgi laiemalt.

- > *Strateegiline eestvedamine – tähelepanu suunamine sellele, mida tegevusgrupid hästi teevad* Uutest ettepanekutest lähtuvalt võivad mõned kohalikud kogukonnad valida lähenemisviisi, kus ühe piirkonna kohta on üks strateegia (kasutades üht või mitut fondi) ja mida haldab üks kõikehõlmav partnerlus. Teised võib-olla eelistavad sarja vastastikku seotud strateegiaid „üksteise sees asetsevate“ territooriumide puhul, mida haldavad koordineeritud organisatsioonid. Mõlemal juhul on oluline, et lähtuvalt iga organisatsiooni tugevatest külgedest eksisteerib tegelik kokkulepe koostööviisi ja tööjaotuse suhtes. FARNETi juhtumiuuringutest ilmneb, et üks oluline panus, mida tegevusgrupid saavad anda, on *strateegiline eestvedamine*, et ületada paljude eraldatud ja suletud püügiga tegelevate kogukondade isoleerimise ja soodustada nende kaasamist sihistatud arendusmeetmetesse.

- > *Selgete ja sidusate sekkumisvaldkondade kokkuleppimine.* Tegevusgruppide piirkonnad võivad kattuda tervenisti või osaliselt teiste organisatsioonide omadega ja seetõttu tegutseda nende organisatsioonide territooriumil tervikuna või osaliselt. Neil on võimalik tegutseda teatud liiki födereeriva struktuurina püügiga tegelevate hajusate kogukondade puhul, samas on võimalik täielik territoriaalne piiritlemine. Olenemata valemist peab see olema kohane ülesandele, selge, läbipaistev ja rajama aluse tõeliseks koostööks.

Tippu jõudmine, et töötada põhja heaks

FARNETi-taoliste kogukonna juhitavate alt üles algatuste peamine eelis peitub nende suutlikkuses koondada kohalike era- ja avaliku sektori ning kodanikuühiskonna osalejate täiendavaid ideid, energiat ja vahendeid ja pakkuda juurdepääsetavat ja kohapeal määratavat toetust. Kui tegevusgrupid seda ei tee ja muutuvad järjekordseks sammuks juba niigi keerulises teostussüsteemis, ei ole nende olemasolul lihtsalt mõtet. Seetõttu tegigi FARNETi tugiüksus kolmanda sarja juhtumiuuringuid⁶, et mõista, kuidas kujundada teostussüsteemi nii, et see soodustaks ja toetaks algatusi ning innovatsiooni kohalikul

tasandil nende lämmatamise asemel. Peamised õppetunnid leiab artiklist teostussüsteemide kohta käesoleva ajakirja väljandest lk <page xx>. Need hõlmavad vajadust hinnata teostussüsteemi, vältida ülesannete dubleerimist, tagada liikmesriikide kaasrahastamine kohe algusest, teha ettemaksed abisaajatele ja gruppidele, tagada, et juhtimismeetmed on proportsionaalsed asjaomase rahalise toetusega ja et ei toimu dubleerimist.

See kõik nõuab pideva õppimise ja suutlikkuse laiendamise protsessi, et kohandada menetlusi praktilisele tegelikkusele igas järgus ELilt kohalikule tasandile. Tahes-tahtmata nõuab see tegevusgrupidelt ja nende töötajatelt koostööd haldusasutustega, et arendada tugevamat, ühist ja üldist mõistmist üksteise rolli suhtes ja nõnda täiustada 4. telje kogu haldus- ning rakendusstruktuuri. ■

⁶ Pohjanmaa Soomes, Taani, Andalusia Hispaanias, Poola.

SUURES PLAANIS

Kohaliku arengu koordineerimine Abruzzos (Itaalia)

Viinamägedelt kalabaaridesse: kohalikud kalurid tuuakse Trabocchi ranniku arendamise protsessi

Praeguses finantsolukorras on olulisim maksimaalselt ära kasutada riiklike vahendite mõjud.

Brüsselis peetavad arutelud kogukonna juhitava kohaliku arengu kohta osutavad võimalusele, et arenguorganisatsioonid, näiteks tegevusgrupid ja Leader-grupid võivad oma kohalike arengustrateegiate eri osade toetamiseks hakata kasutama erinevaid ELi фонде. Eeldatavasti pooldavad teatud liikmesriigid seda valikuvõimalust, samas kui teised seavad kahtluse alla kohalikus arengus rakendatava mitut fondi kaasava lähenemisviisi keerukuse. Ükskõik milliseks tegelikkus pärast 2013. aastat ka ei kujune, on üks asi selge: praeguses finantsolukorras on tähtsam kui kunagi varem maksimaalselt ära kasutada riiklike vahendite mõjud. Kommunikatsioon, koostöö ja konkreetse geograafilises piirkonnas kulutatavate eri fondide koordineerimine on oluline selle tagamiseks, et piirkond saaks kulutatava raha eest maksimaalselt kasu.

Chieti provints Abruzzos on piirkond, kus hoolimata kalanduse ja maaelu arengu fondide rangest piiritlemisest teevad mitmed algatused koostööd kunstlike piiride ületamiseks, mis on tekkinud erinevatest rahastamiseskirjadest, ning piirkonna arendamiseks lõimunud tervikuna.

Tegevusgrupi piirkond hõlmab Chieti provintsi rannikuäärset osa, rahvusparki, mis on nime saanud sajanditevanuse *trabocchi* järgi.⁷ mis ääristab 45 km rannikut. See piirkond, millest ei jää kaugele Maiella

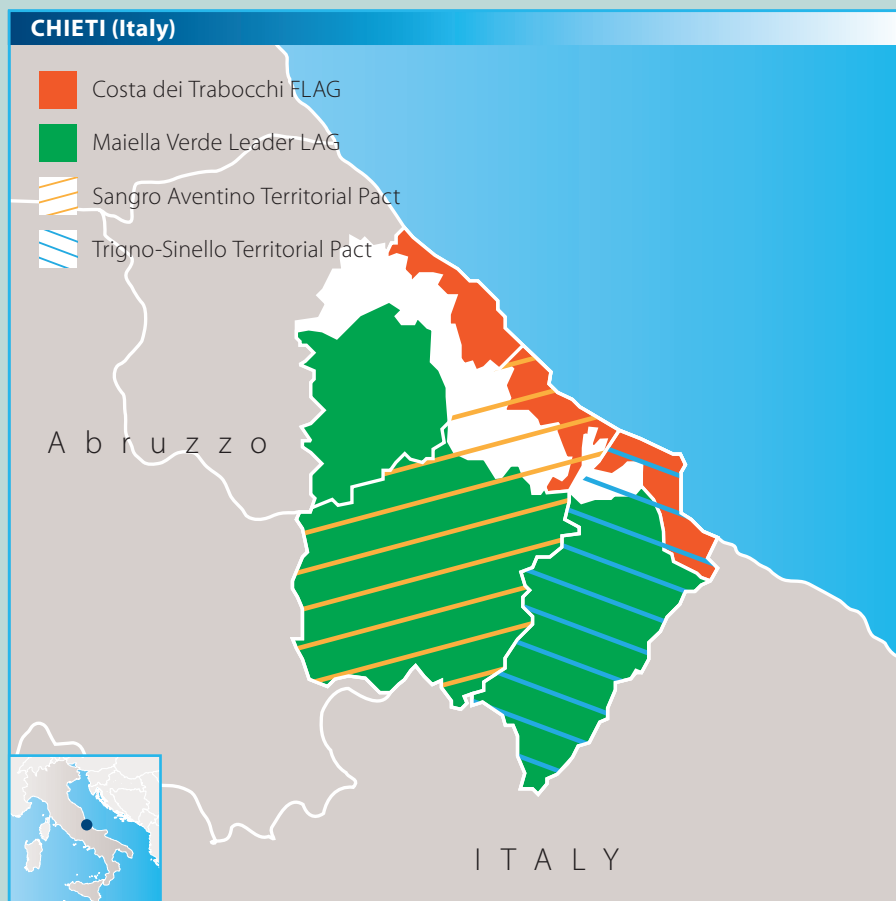

mägi, on linnastunud vähe: kahe suurima linna, Vasto ja Ortona – mõlemad kalasadamad – rahvaarv on vastavalt 40 000 ning 25 000 ja põllumajandus ning kalandus annavad 32% töökohtadest. Kalapüük on piirkonnas peamiselt väikesemahuline, seda teostab laevastik, mis koosneb 183 paadist pikkusega 7–10 m. Piirkonna elanike jaoks on oluline tööhõiveallikas autotööstus, kusjuures nii Hondal kui ka Fiatil on baasid lähikonnas asuvas Maiella Verde Leader-piirkonnas.

⁷ Trabocchi tähistab suuri püügiasjandusi, mis riputatakse puust karkudele, millelt võrke alla vette lastakse. Kalavarude vähenemise ning tänaste tulemuslikemate püügiviiside tõttu on trabocchi suuresti hüljatud, kuid paljud on säilitatud kultuuri ja turismi eesmärgil.

Maiella Verde

Maiella Verde Leader-grupil, mis asub võrreldes tegevusgrupiga kohe sisemaal, on käsil neljas programmiperiood pärast territooriumi laiendamist Leader I aja 16 omavalitsuselt 81 omavalitsuseni 2012. aastal. Leader-grupp on omandanud asjatundlikkuse toetada piirkonna identiteediga seotud tegevusaladel (eriti toiduained, turism, käsitöö ja teenused) tegevaid väike- ja mikroettevõtteid ning aidata neil muutuda edukateks ja kestlikeks ettevõtte-teks, mis on võimelised laienema uutesse piirkondadesse ja jõudma uutele turgudele.

Sangro Aventino territoriaalne pakt, mis hõlmab Chieti keskosas nii tegevus- kui ka Leader-gruppe, on suuresti avaliku sektori juhitud arenguagentuur. Tegu on ühega paljudest „territoriaalsetest paktidest“, mis kehtestati Itaalias 1990. aastate lõpus Euroopa Regionaalarengu Fondi ja riiklike fondidega ja mis lisab kohalikule arengupildile veel ühe mõõtme. Paktiga hallatakse sarja suuremamahulisi arengualgatusi, näiteks 90 miljoni euro suurust autotööstuse klastrit ja 7 miljonit euro suurust projekti turismi arendamiseks Trabocchi rannikul. Lõuna pool hõlmab teine territoriaalne pakt, „*Patto Trigno Sinello*“, nii sisemaal kui ka rannikul asuvaid valdasid.

Niisiis, kuidas on tegevusgrupp, kohalikul arengumaastikul uustulnukas, pannud end valmis selleks, et etendada sisulist osa kogukondade seisukohast, keda ta teenindab, ja seda avalikust sektorist rahastatava eelarvega, mis on vaid 1,2 miljonit eurot?

Oluline on see, et tegevusgrupp on ennetavalt uurinud asjaomaseid arengualgatusi, mis juba selle piirkonnas ja selle

ümber käivad, ja on hakanud rajama sidemeid kaasatutega. Enne tegevusgrupi strateegia koostamist oligi selle esimees Franco Ricci kaasatud Leader-grupi strateegia väljatöötamise protsessi. Sellel on kaks olulist eelist, selgitas ta: esiteks andis see võimaluse tutvuda kogenud Leader-grupi kavade väljatöötamisega selle territooriumil ja teiseks tagas see tervikliku, halduspiire ületava lähenemisviisi piirkonna arendamisele tervikuna. Leader-grupp omalt poolt juhib tähelepanu sellele, et on alati pidanud rannikuäärset riba oma territooriumi funktsionaalseks osaks, ehkki tal ei ole võimalik sealseid projekte rahastada. Püügiga tegelev kogukonnal on paljudi võita kaasatusest sisemaa arengualgatusi strateegilisse mõtlemisse. Kommunikatsioon ja koordineerimine on tähendanud seda, et rollide ja eesmärkide selge jaotus on kokku lepitud ja et nii tegevus- kui ka Leader-gruppide strateegiatega rajatakse ühist arenguteed.

Koostööle antakse ka ametlik ilme erinevate arenguametite struktuurides, kuivõrd nende juhatustes ja partnerites kajastub territooriumide ning eesmärkide kattu-

mine. Näiteks on Leader-grupi juhatuse liige, tegevusgrupp ja territoriaalne pakt, Chieti provintsi kaasatud tihedalt kõigi kolme ameti töösse. Sama käib kaubanduskoja kohta. Ristuv esindatus on tulemuslik teabe sujuva voolu tagamisel ühest ametist teise ning töö dubleerimise vältimisel.

Konkurentsivõimelisem ja ligitõmbavam territoorium

Sellise koordineerimise tõttu on tegevusgrupi strateegia suunatud kalandussektori koondamisele selleks, et „muuta *territoorium* konkurentsivõimelisemaks“. See on mõeldud olemasolevate algatuste laiendamiseks ja täiendamiseks, olgu need majandusharupõhised või suunatud kohalike põllumajandustoodete ja turismi toetamisele, saades samas kasu konkreetsest kalandusvaldkonnaga kõige tihedamini seotust. Ehkki Leader-grupi tugevus on tema võimes jõuda piirkonna kõrvalisemate osade ning väga väikeste, käsitööstuslike tootjateni (*Patto* kaldub olema suunatud suurematele tootjatele ning tööstusele), on tegevusgrupi eesmärk tagada, et kalandusega tegelev kogukond

▲ Vaade Trabocchi rannikule, taustaks Maiella mägi

on esindatud territoriaalse arengu protsessis laiemalt. Konkreetsemalt on selle eesmärk soodustata väikesemahulise kalanduspiirkondade paremat organiseeritust ja aidata neil laieneda täiendavatesse tegevusharudesse, näiteks kalaturismi (nõudlus selle järele on praegu rahuldamata), kasutada ära võimalusi kohalike kalandustoodete väikesemahuliseks töötlemiseks, parandada turundustegevust ja tegeleda otsemüügiga.

Tegevus täiendab territoriaalse pakti koordineeritavat regionaalset tasandit projekti turismi arendamiseks rannikul ja lisaks mahukat kava kujundada vana rannikuäärne raudtee ümber 25 km pikkuseks rattateeks. Leader-, tegevusgrupp ja territoriaalne pakt ning ka lõunapoolne Trigno-Sinello territoriaalne pakt peavad kõik ühendust tegevuse koordineerimiseks, et võtta investeeringust maksimumi. Veiniteekonnad, kohalike põllumajandustoodete müügitugi, *trabocchi* -külastused, sõidud kalapaatidega, majutus traditsioonilistes kalurikodudes ning randades tegutsevad kalabaarid on kõik arutlusel. Iga struktuur suunab tähelepanu üldise

projekti erinevatele osadele: *Patto* on eestvedaja ja haldab suuremaid taristuprojekte; Leader-grupp keskendub valdadele ja kulinaariaprojektide arendamisele, teeb mitmesuguseid teostatavuse uurimuid ning parandab kohalike ettevõtete esindatust Internetist; tegevusgrupp soodustab kalandusvaldkonna osalust. Selliselt nähakse sarja individuaalseid projekte osana üldisest turismi arendamise algatusest, mis tagab selle, et kõiki projekte koordineeritakse ja et need tugevdavad üksteist.

Hiljuti kinnitatud tegevusgrupi jaoks on järgmine samm tagada see, et kõnealune koostöö muudetakse osaks selle personali igapäevatööst, keda kirjutamise ajal veel palgatud ei olnud. Uuest meeskonnast saab aga osa kohalikust arengumaastikust, kus koostöökultuuri on juba rajanud Leader-grupp ja territoriaalne pakt, mis mõlemad kohtuvad korrapäraselt, käivad teineteise koosolekuil ja on üksikasjadeni teadlikud sellest, mille kallal teine töötab. Seda silmas pidades ning tänu eeldustele, mis loodi juba strateegia väljatöötamise faasis ja tegevusgrupi loomise ajal, on

koostisosad olemas selleks, et Costa dei Trabocchi tegevusgrupp teeks tihedalt koostööd teiste arengus osalejatega piirkonnas, et tõsta maksimumini kalapüügi tegeleva kogukonna osalust ning sellest tekkivat kasu.

Lisateabe saamiseks vt:

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/cms/farnet/flagsheet/flag-factsheet-italy-trabocchi-coast>

Kontakt: ricci.f@confcooperative.it

REPORTAAŽ

INGLISMAA LÄÄNEPOOLNE TIPP KIHAB PROJEKTIDEST, MILLES SEOB PÜÜGI MAISMAAGA [ÜHENDKUNINGRIIK]

Kalapüük kogukonna keskmes

Euroopa Kalandusfondi 4. telje saabumine Cornwalli ja Scilly saartele on muutnud võimalikuks ideede ellurakendamise mitte ainult kalurite, vaid ka rannikul asuva kogukonna hüvanguks laiemalt.

„Me polnud kunagi varem toetusi saanud ega neid ka küsinud,” teatab uhkusega Bill Frisken, endine kuningliku mereväe vanemohvitser, kes täna on pisikese Coveracki (rahvaarv: 500) sadamakapten. Cornwalli lõunarannikul Lizardi poolsaarel abajas on peidus 35 sadamas registreeritud laeva, millest 12 on kalapaadid. Loomus koosneb siin peamiselt krabist, vähist, pollakist, huulkalalastest, huntahvenast ja harilikust makrellist. „Oleme raevukalt iseseisvad,” jätkab Frisken. „Oleme ju oma ajaloo jooksul kaks korda Londonisse marssinud – esimest korda Henry VIII vastu ladinakeelse missa säilitamiseks ja uuesti 1545. aastal Šotimaa-vastase sõja rahastamise maksu vastu! 1920. aastal panustas terve kogukond, et sadam eraettevõtelt ära osta. Ametlikult on siin ikka veel erasadam, aga praegu kuulub see kogukonnale 1 500 osakuna, mis kõik kuuluvad elanikele. Ei ole vale öelda, et sadam on kogukonna osa sõna igas tähenduses.”

Iseseisvuse vaimul on aga omad piirid ja siis, kui ta meile sadamat tutvustab, osutab Bill Frisken kogu taristule, mille paremad ajad on möödas: 1930. aastatest pärit vints paatide randa tõmbamiseks, ikka veel käsitsi käitatav taavet ja vanad jääkastid. „4. telje abil oleks võimalik parandada sildumisrajatisi ja soetada kaasaegsemaid seadmeid – elektrivints ja -taavet, külmuurum ja jäämasin, nii et meil oleks võimalik kala säilitada ja parema hinnaga müüa. Mitte ainult kalurid ei saaks kõigest sellest kasu: sadama kaasajastamisel oleks mõju kogukonnale tervikuna, kuna see meelitaks Coveracki rohkem harrastuskäsitööd ja turiste. See tähendab rohkem kliente kauplustesse ja restoranidesse. Hooaeg on siin üsna pikk tänu kaitsealusele rannikule, heale juurdepääsule Londonist ja üritustele, mida korraldame ka talvel, näiteks meie kuulus jõuluujumine. Kõik, mis toob kasu sadamale, toob kasu ka külaelanikele. See pärast me tegevusgrupi poole pöördusimegi... Hinnanguliselt on meil vaja ligi 126 000 eurot.⁸, sh erasektori panus 25 000, mille suudaksime kokku saada ise.”

Samal päeval värske

Sama sadama ja kogukonna ühendus esineb ka teistes rannikuäärsetes linnades ja Cornwalli külades. Sennen Cove'is (rahvaarv: 180), vähem kui 2 km Land's Endist Inglismaa päris tipus on sadamakapten Terry George ja neli kohalikku kutselist kalurit avaldanud tegevusgrupile huvi 4. telje projekti vastu otsemüügi arendamiseks: „Siin on kõik kestlik: paadid on väikesed, meie CO₂-jalajälg on väike ning kala ja homaar on samal päeval värske. Nii meil on ja meil ei ole valikut, kuna Sennen Cove on väga väike sadam. Miinuseks on see, et meie püük on väga tundlik ilma ja keskkonnatingimuste suhtes – sügisel on meil kalmaarid, mis varusid söövad, ja talvel on kaks kuud, kui üldse merele ei saa minna. Samuti konkureerivad meiega suuremad laevad ja sadamad. Seetõttu soovimegi arendada otsemüüki. Selleks on palju potentsiaali, kasutades ära kohalikku turismi ja Interneti, meil on ka potentsiaali Londoni restoranide iga päev värske kalaga varustada. Selleks on meil vaja ruumi, kus kala veoks ette valmistada, mis maksaks 90 000–100 000 eurot. See võib aga kutsuda esile teisi pro-

▲ Mevagissey sadam mõõna ajal

jekte, mis tooks kasu tervele kogukonnale, näiteks kohaliku turu rajamine ja lühikestel töötlemisetappidel põhineva tõelise lähene-misviisi loomine turundusele."

Oma 72 registreeritud laeva, 65 kutselise kaluri ja ligi 2,8 miljoni euro suuruse aastase loomusega Mevagissey' sadam (rahvaarv: 2500) La Manche'i äärsel rannikul on väga erinevas olukorras, kuid loodab samuti 4. teljele väikesadamataristu rahastamiseks, mis toob kasu elanikkonnale ter-vikuna. Siin haldab sadamat hoolekogu, kuhu kuulub Cornwalli omaavalitsus, kalu-rid ja kohalikud konservitehased. „Aastail 2000–2006 võimaldas rahastamine ees-märgi 1° ja LEADER-rakenduskava alusel meil oma seadmestiku täielikult kaasajas-tada,” selgitab sadamakapten ning tege-vusgrupi liige Hugh Bowles. „4. teljega soo-vime suurendada kalurite, sadama ja seda ümbritseva kogu ala ohutust maismaal asuva sisetelevisioonisüsteemi ja merel valit-sevate ilmastikutingimuste kohta teavet andva veebikaamera paigutamisega. 4. telje ja LEADERi osaluspõhise lähenemisviisi puhul on hea see, et soodustatakse dialoogi kõikide osalejate vahel ja see viib ühiste pro-

▲ Ben George sorteerib oma päevasaaki Sennen Cove'is

jektideni. Selles suhtes on see väga erinev eesmärgist 1, mille suunatus oli valdkondlik. Kuid pean tunnistama, et esialgu oli selline osaluspõhine lähenemisviis minu jaoks raske!"

Seejärel võtab sadamakapten üles teise teema: „Üha enam noori, ütleksin neli-viis tükki aastas, valib kalapüügile pühendatud elu. Nad proovivad seda korra ja nakatuvad. Seepärast arvangi, et Seafood Cornwalli idee pakkuda 14- kuni 16-aastastele ohutus-koolitust on väga hea. Noorukeil avaneb võimalus küsida kõike, mida teada soovi-vad. Sellest saab oivaline sissejuhatus kala-püüki, mis kindlasti innustab mõnesid neist seda kutset valima."

⁸ Algselt naelsterlingites (GBP) esitatud summad teisendati kõik ümardatult eurodesse (EUR) kursiga 1 GBP = 1,26 EUR.

⁹ Aastail 2007–2013 mahtusid Cornwall ja Scilly saared ELi lähenemiseesmärgi raamesse (pühendatud regioonidele, kus SKT inimese kohta on vähem kui 75% ELi keskmisest). Aastail 2000–2006 oli regioon abikõlblik ELi ühtekuuluvuspoliitika („arengus mahajäänud piirkondade arengu ja struktuurilise kohandamise edendamiseks”) eesmärgi 1 raames. Eesmärgi 1 rahastamisse panustasid kõik ELi struktuurifondid.

▲ Seafood Cornwalli korraldatud kutsekoolitusel osalejad

▲ Koolitus tulevastele kalakaupmeestele

Huvi tekitamine noortes

Hugh Bowles viitab esimesele tegevusgrupiprojektile, mille kinnitas MMO (merelist tegevust haldav organisatsioon, *Marine Management Organisation*), Euroopa Kalandusfondi 4. telje haldusasutus Inglismaal (vt kast): ühendus Seafood Cornwall, mis käivitati 2004. aastal kohaliku püügi edendamiseks ja mis rahastab end juba mitu aastat ise, on koolitanud kalureid ja teisi osalejaid valdkonnas alates 2009. aastast. „Tavaliselt on meie 10 õpetajat kalurid ja püüame kasutada võimalikult palju kohalikku kompetentsi,“ rõhutab koordinaator Sarah Crosbie. „Meie tagame kogu kohustusliku koolituse kutseliste kaluritele ja teatud väikelaevajuhtidele: ellujäämine merel, esmaabi, menetluskord laeva pardal puhkenud tulekahju korral ja mehhaanika alused. Enne tuli selliste koolituste jaoks sõita Devonisse. Samuti korraldame koolitusi neile, kes soovivad töötada maismaal töötlejaina, kalamüüjaina või restoranides. Õpetame tervishoiu- ja toiduohutusstandardeid, kala fileerimist ja näiteks seda, kuidas rakendada mereandide kvaliteedi hindamise lähenemisviisi. Just seda liiki koolituste laiem edendamine muutub 4. telje abil võimalikuks.“

Tänu projektile „Seafood Cornwalli koolituskeskus“, mida tegevusgrupp toetas 31 336 euroga, on ühendusel varsti võimalik kolida uutesse ruumidesse, kui endise lao renoveerimine Newlyni kail on lõpule jõudnud. „Uued ruumid ja seadmed muudavad hõlpsamaks ohutuskoolituste korraldamise 14- kuni 16-aastastele, nii et nad saavad minna kaluritega merele ja ettekujutuse sellest, milline see töö tegelikult on. See on innovatsioon,“ kinnitab Sarah. „Samuti soovime teadvustada kalapüüki koolides, nii et noored teavad enam meresaadustest ja nendega seotud töövõimalustest.“

„Huvi tekitamine noortes valdkonna vastu on üks meie põhieesmärke,“ lisab Nathan de Rozarieux, kalur, konsultant, tegevusgrupi liige ja Seafood Cornwalli üks asutajaid. „Meie arvates tekib elukutse vastu huvi enamatel inimestel, kui nad tunnetavad saadaolevat toetust.“

„Projekt võib anda väga huvitavaid tulemusi ka kogenud kaluritele,“ lisab Chris Ranford, tegevusgrupi eestvedaja. „Koolituste pakkumine võib olla alternatiivne tegevus kaluritele näiteks Sennen Cove'is, kes ei saa talvel teatud perioodidel töötada. Samuti tooks neile kasu teatud oskuste täiustamine.“

▲ Porthmeori Studio katuse renoveerimine.

▲ Chris Hibbers näitab, kui palju tööd ühes studios juba tehtud on.

Kunst ja kalapüük

Cornwalli põhjarannikul asuv St Ives (rahvaarv: 10 000) on oluline kalasadam, populaarne kuurort ja linn, mis on kuulunud oma kunstnikekogukonna poolest. Rahvusvahelise tähtsusega kunstnike hulka on kuulunud Barbara Hepworth, Ben Nicholson, Naum Gabo ja Peter Lanyon ning ka keraamik Bernard Leach. Linna ehib ka Tate St Ives, mis avati 1993. aastal ja on üks kolmest Tate'i muuseumist Ühendkuningriigis.

Tate'ist ei jää kaugemale Porthmeor Studios and Cellars. See on tohutu hoone, mis ehitati järkudena 19. sajandil algselt sardiinide töötlemiseks ja neist kütte- ning lambiõli pressimiseks. Pressimine toimus keldrites, millel oli otsetee merre. Hoone ülemistel korrustel hoiundati peamiselt kasutusel olnud hiigelsuuri võrke. Pressimistegevus lakkas 1880. aastatel, kui bensiin oli välja vahetas ning seejärel kasutasid kalurid keldreid hoiundamiseks, samas kui ülemised korrused jäid tühjaks. Rootsi maalikunstniku saabumine kuulutas aga uusi arengusuundi. Julius Olsson seadis ülemistel korrustel sisse meremaalikooli, mis meelitas St Ivesi esimesed maalikunstnikud, kellest mitmed kujundasid hoone tühjad pööningud ümber kunstistuudioteks. Nõnda sai Porthmeor Studios üheks Suurbritannia vanimaks ja suurimaks kunstikompleksiks, paigaks, kus kalurid ja

▲ Traditsiooniline kalapaat, mida kasutatakse Sennen Cove'is

kunstnikud on alati kõrvuti elanud. Mõni aasta tagasi võttis Borlase Smart-John Wells Trust, objekti omanikud alates 1949. aastast, ette Porthmeori tervikliku renoveerimise eesmärgiga säilitada see ühendusliku kalapüügi ja kunsti vahel. Borlase Smart-John Wells Trust suutis hankida ligikaudu 5 miljonit eurot; : 800 000 eurot Euroopa Regionaalarengu Fondilt (läheneemiseesmärk) ja 315 000 eurot Euroopa Kalandusfondilt. Töö algas 2010. aasta septembris ja peaks lõppema 2012. aasta oktoobris. Käib keldrite ennistamine

nende kunagisse hiilgusse, samas jätkub nende kasutus kohalike kalurite töökodadena (mahutavad 12 paati), samas kui maalikunstnike stuudioid renoveeritakse täiendavate stuudioruumide loomiseks.

See renoveeritud kompleks võiks nüüd kasu saada ka kahest 4.telje projektist. Esimest, juba kalanduse kohalike tegevusgruppide poolt heaks kiidetud projekti, esitletakse peagi juhtivale institutsioonile. Seda projekti edendatakse St Ives'i Archives'i poolt, mis valdab Cornwallis suurt kogu kalandusalaseid dokumente, millele avalikkus aga puuduliku kataloogimise ja ruumipuuduse tõttu harva ligi pääseb. Janet Axten, arhiivide vabatahtlik juhataja selgitab: "Idee oleks luua püsiv kalandusalaste dokumentatsiooniresurside keskus, mis oleks peale St Ives'i kasulik ka kõigile kogukondadele, kes soovivad esile tõsta oma kalapüügipärandit. Projekt võimaldaks meil luua arhivaari ametikoha, kes siis talletaks kollektiooni, et edendada teadlikkust ja kaasa aidata näitustel ja teistel seotud üritustel igas huvitatud olevas Cornish'i piirkonnas. Projektil on ka põlvkondade-vahelisuse aspekt – plaanitakse organiseerida esitlusi koolides ja eriti tahame esile tõsta vanade kalameeste lugusid, kes on esmaallikaks kalandusega seotud ja toimunud muutustele läbi aastate. Ja lõpuks, arhivaar ja vabatahtlikud seaksid üles näituse, mida me sooviksime esitleda Porthmeori kompleksi keldrites."

Kogemused ja eestvedamine õigeaegse teostuse saavutamiseks

Tegevusgrupi piirkond Cornwalli ja Scilly saartel, mis kulgeb piki Cornwalli ja Scilly saarte kogu rannikut ja ulatub ligikaudu ühe 1,6 km jagu sisemaale, on „mittetulunduslik” ühendus, mille koosseisus on üheksa kalandusvaldkonna, üheksa kogukonna ja avaliku sektori esindajat ning kolm sõltumatut liiget (sh esi- ja aseesimees, kusjuures viimane on ka Ida-Cornwalli Leader-grupi esimees).

Strateegia ja teostuskava lepiti kokku 2012. aasta alguses, ehkki juhatus tegutses varioloogilis vähemalt aasta enne seda. Sel ajal tegeles ta peamiselt tegevusgrupi esitamisega merelist tegevust haldavale organisatsioonile (MMO), mis on täidesaatev valitsusväline avalik-õiguslik asutus, mis vastutab merealade planeerimise ja kalavarude majandamise eest Inglismaal.

Tegevusgrupi juhatus teostab ja haldab rakenduskava MMO volituste alusel rakenduskava eest vastutava kohaliku asutuse, Cornwalli arenguühenduse (Cornwalli maakonnaavalitsuse sõltumatu majandusarengu ühing), ja maakogukondi toetava heategeva organisatsiooni, Cornwalli maakogukondade nõukogu (CRCC), toetusega.

Tegevusgrupi juhatus, kes käib koos iga kahe kuu tagant, juhendab projektitaotluste valimist täiskohaga eestvedaja kaasabil, kes võeti tööle tegevusgrupi rahastatava ja CRCC juhitava projekti kaudu. Tegevusgruppi on tema tegevuses abistanud ka maamajanduse spetsialist, kellel on vahetuid kogemusi kalandusprojektidega ja kellele annab tööd samuti CRCC.

Tegevusgrupi strateegia ja mõned olulistest partneritest saavad kasu eelnevast koostööst ning suhetest, mis tekkisid tänu eesmärgi 1 rahastamisele ja Leader-rakenduskavale. Tegevusgrupi partnerid olid sisuliselt valmis käivitama tegevusgruppi kaks aastat tagasi ja suutsid seetõttu kiiresti tegutseda.

Üks pakilisimatest probleemidest, millega tegevusgrupp praegu silmitsi seisab, on asjakohaste projektide väljaselgitamine, mis aitavad teostada strateegiat ja tagada seda, et saadaolevad vahendid kulutatakse 18 kuu jooksul. Just seepärast seadiski tegevusgrupp protsessi hõlbustamiseks esikohale kohapealse eestvedaja projekti. Eestvedaja etendab olulist vahendavat osa, aidates taotlejail häid ideid konkreetseteks taotlusteks kujundada. Osa tööst on taotlejaile vajalike erinevate suutlikkuse ja toetuse tasandite mõistmine.

Taotlusprotsess on järgmine: 1) potentsiaalsed taotlejad esitavad projekti idee; 2) taotlejad täidavad väga lühikese projektiidee vormi; 3) pärast abikõlblikkuse kontrolli ja mitteametlikku tagasisidet palutakse taotlejail täita lühike huvist teatamise (EOI) vorm; 4) tegevusgrupp arutab teatatud huvi (väiksemate projektide puhul alla 15 000 naelsterlingi võib otsustada tegevusgrupi esimees) ja taotlejale antakse seejärel tagasisidet ning teda julgustatakse koostama täiemahulist projektitaotlust; 5) Cornwalli arengu ühendus teeb abikõlblikkuse ja tehnilised kontrollid, küsib ühtlasi seisukohti kohaliku MMO spetsialistidelt ning edastab seejärel mis tahes küsimused taotlejale; 6) eestvedaja esitab seejärel täiemahulise taotluse tegevusgrupi juhatusele koos Cornwalli arengu ühenduse hinde ja soovitusena tagasilükkamise, kinnitamise või edasilükkamise, hääletamise ning otsuse kohta; 7) tegevusgrupi otsus ja juhatuse märkused selle kohta esitatakse MMOle kinnitamiseks eeldusel, et pakkumusega kiri väljastatakse 10 päeva jooksul; 8) MMO alustab üksikasjalike kontrollide ja hindamiste teist vooru.

Käesoleva artikli kirjutamise ajal (august 2012) oli MMOle esitatud viis projekti, millest kaks oli kinnitatud (tegevusgrupi eestvedaja ja Cornwalli mereandide koolituskeskus), kuid tulekul on ka palju potentsiaalseid projekte. Praeguseks on selgitatud välja 65 esialgset ideed, 36 on liikunud edasi projektiidee vormi järku, 20 puhul on julgustatud koostama teateid taotlemise huvist ja 10 puhul on toimunud taotlemise huvi teadete hindamine ning koostatud täiemahulised taotlused.

▲ Stephen Bassett (vasakul) näitab tegevusrühma promootorile Chris Ranfordile (paremal) üht kolmest kalurielamutest, mida võiks arendada.

Näitus on teine 4. telje projekt, mida oleks võimalik rakendada kompleksis, kus üht renoveeritud keldritest hakatakse kasutada toimumispaigana üritustele, mille eesmärk on teadvustada kalapüüki. „Meil on arvestatav kogus kalapüügivahendeid ja hulga esemeid oleme avastanud renoveerimistööde käigus,” selgitab Borlase Smart-John Wells Trusti juht Chris Hibbert. „Mõte on usaldada näituse planeering kunstnikule, kes on soovitatavalt rahvusvaheliselt tunnustatud, et tagada üritusele võimalikult kõrge profiil. Samuti on eesmärk kaasata projekti koole mujalt Cornwallist. Kunstnik korraldaks õpilastega töötube ja muid sündmusi. Oleme küsinud 25 000 eurot toetust ja esitanud tegevusgrupile võimalike kunstnike nimed. Neil on hetkel käsil meie rakenduse hindamine.”

Kalapüügipärand

Veel võimaldaks 4. telg St Ivesis tõsta esile ühe teise elemendi piirkonna kalapüügipärandist: kalurionnid. „Praegu on sadamas registreeritud ligi 80 kalurit ja 60 laeva, mis tõenäoliselt on Ühendkuningriigis hariliku makrelli käsitsi õngepüügi pooldest juhtiv sadam,” selgitab St Ivesi sadamakapten Stephen Bassett, kui ta sõidutab meid ühe puithoone juurde kolmest, mis kaitee ja ranna vahel asuvad. „19. sajandi keskpaigas oli siin 400 laeva ja 730 töötavat kalurit. Just nendesse kalurionnidesse õhtuti koguneti. See andis võimaluse

kokku saada, juttu ajada ja viimaseid uudiseid vahetada. Praegu kasutatavad neid ajaloolisi hooneid peamiselt vanemad kalurid või korraldatakse seal kohtumisi või sündmusi.”

Kui ta onni ukse lahti teeb, avastame hiigelsuure ruumi, mille seinu ääristavad pinnid. Ruumi keskel on vana ahi, mida kasutatakse ka tee tegemiseks, kuid silmatorkavamad on seinad, mida katavad mustvalged fotod, mõned neist väga vanad, kus on näha kalurid ja kalapüügi kõik tahud. „See on lihtsalt võrratult!” teatab Stephen Bassett. „Siin on St Ivesi hing

ise, kalapüügi kustutamatu jälg meie kogukonnas! Kui näiteks keegi abielluma hakkas, ostis ta onni jaoks koti sütt ja heiskas katusel kõik lipud. Samamoodi avaldati austust, kui kalur, päästja või tuntud elanik suri, ja heisati lipp poolde masti. Kõik see väärrib jutustamist ja kerge on ette kujutada ekskursioone suvekuudel, sealhulgas välja-vaatega mõnele hooajalisele töökohale.”

Halduse, motivatsiooni ja teadmiste küsimus

„4. telje jaoks on võimalus ja ka väljakutse ühendada kalapüük ja kogukond tihedamalt,” rõhutab Anthony Vage Cornwalli arenguühendusest, kohalikust asutusest, mis vastutab Cornwalli ja Scilly saarte tegevusgrupi eest. Jätkab tema kolleeg Catherine Roberts: „Asjaolu, et oleme kohaliku arengu seisukohast teatud liiki universaalsalteeniduspunkt, hõlbustab protsessi, eriti kuna püüame alati leida koostoimeid teiste rakenduskavadega, mida haldame. Leader ja 4. telg on ilmselgelt partnerid, keda on kerge ühendada.”

„Mõistagi oleme omandanud õppetunde Leaderilt ja kasutame neid 4. telje rakendamisel,” kinnitab tegevusgrupi juht Rob Poole. „Lähtume näiteks alati kohalikust nõudlusest. Selle parim näide on Cornwalli Kalandusressursside Keskus, mille otsene eeskuju oli koostöös Leaderiga asutatud Lääne-Cornwalli Põllumajandusettevõtete Ressursikeskus. Üldisemalt peitub 4. telje tugevus osalejatevahelises koostöös, mis võib viia mitte ainult majandusliku, vaid ka sotsiaalse eduni. Seega võime tõesti rääkida kestlikkusest.”

Seisukohta jagab Nathan de Rozarieux, ehkki teatud tingimustel: „Tegevusgrupp kujutab endast teatud mõttes proovikivi. Valem on julgustav ja põnev ning meil on palju häid ideid, kuid suur väljakutse on panna kalureid, kui nad ei ole merel, koostööd tegema tegevusharudes, mis ei moodusta otseselt osa nende tööst, näiteks turundus, müügitugi vmt. Selles suhtes on motivatsioon oluline element. Eesmärgi 1 rakenduskava eesmärk toimus siin näiteks lähenemiskavast paremini,¹⁰ kuna viimase puhul puudus motivaator. Kuid osaluspõhine lähenemisviis kätkeb ka riski, et seatakse liiga kõrged eesmärgid ja üritatakse panna osalema kõiki: mõnedel tegevusgrupi liikmetel tuleb õppida kõike lähenemisviisi kohta, kohalikust arengust püügin, kuid teatud asjade selgitamiseks vajalik aeg on läinud seega projektide arutelu, uuenduste jm arvelt. Neil tuleb tegelikult lugeda FARNETi väljaandeid ja käia nende seminaridel. Sellel tasandil on FARNETil võimalik asju oluliselt hõlbustada. ■

▲ Ohutusealane kursus kaluritele

CORNWALL JA SCILLY SAARED (ÜHENDKUNINGRIIK)

Pindala:
3 520 km²

Elanike arv:
532 300

Asustustihedus:
149,5 elanikku/km²

4. telje eelarve

EUR

	EL	Riiklik	Erasektori	Kokku
Kokku	1 000 703	333 568	518 948	1 853 219

KONTAKT

Cornwalli ja Scilly saarte tegevusgrupp

c/o Chris Ranford
Seafood Cornwall Training
Unit 1, 78 The Strand
Newlyn, Cornwall TR18 5HW (UK)
+44 17 36 36 43 24
chris.ranford@cornwallrcc.org.uk

¹⁰ Vt eelmist joonealust märkust.

Intervjuu

Euroopa Parlamendi liige Struan Stevenson:

„4. telg ja kogukonna juhitud kohalik areng on olulised selleks, et aidata toetada kalureid, ettevõtjaid ja teisi kohalikke sidusrühmi koostööl olukorra parandamiseks kalandusega tegelevates kogukondades.“

Struan Stevenson on olnud Euroopa Parlamendi liige (MEP) Šotimaalt (Ühendkuningriik) alates 1999. aastast. Ta on parlamendi kalanduskomitee esimene aseesimees ja kliimamuutuse, bioloogilise mitmekesisuse ja kestliku arengu laiendatud töörühma esimees.

Mõnikord kujutletakse, et Brüsselist tulevad strateegiad ja tegevuspõhimõtted ei ole piisavalt kohandatud kalanduspiirkondade kohalikele oludele. Kogukonna juhitud kohalik areng (CLLD) pakub võimalust sellest üle saada. Kuidas saavad kalandusega tegelevad kogukonnad ja kalandusvaldkond kasutada seda võimalust tulemuslikult?

Brüsseli poliitikakujundajail on raske kohandada strateegiaid kohalikele kogukondadele, kui neid tuleb rakendada ELi üleselt, mistõttu 4. telg ja kogukonna juhitud kohalik areng on olulised selleks, et aidata toetada kalureid, ettevõtjaid ja teisi kohalikke sidusrühmi koostööl olukorra parandamiseks kalandusega tegelevates kogukondades. Kalandussektor saab kasutada seda võimalust investeerimiseks kohalikesse tegevuskavadesse ja projektidesse, mis lisavad väärtust olemasolevatele tegevuskavadele või aitavad luua uusi. Kohalike kalandustoodete turundamist abistav rahastamine mitte ainult ei erguta kohalikku majandust, vaid võib aidata kogukonnal konkureerida ka laiemas mõttes. Ökomaargised, jälgitavus, Interneti-turundus ja -müük võivad kalandusega tegelevates kogukondades olukorra ümber kujundada ja luua hädasti vajalikku tööhõivet. Selle strateegia kaudu loodud teatud projektid on juba olnud tohutult edukad, sh tegevuskavad värskete kala toimetamiseks klientide ustele ja küsitlused tarbijate vajaduste paremaks mõistmiseks.

Struan Stevenson,
Šotimaa esindaja Euroopa Parlamendis (MEP)

Komisjoni ettepanek kogukonna juhitud kohaliku arengu kohta kalanduspiirkondades pakub kalandusega tegelevatele kogukondadele töövähendeid, mis „lisavad väärtust, loovad töökohti ja soodustavad innovatsiooni kalanduse ja vesiviljeluse tarneahelate kõikides järkudes“. Seni on kalurid olnud aeglased selliseid võimalusi ära kasutama. Mida saab teie arvates teha ära teadlikkuse ja kasutuselevõtu suurendamiseks kalurite seas?

Meil on vaja tõsta teadlikkust kohalike kalandusega tegelevate kogukondade seas, kes võib-olla ei tea sellistest võimalustest ja sellest, kuidas nad saavad neid ära kasutada konkureerimiseks laiemas ulatuses. Paljudel kohalikel kalandusega tegelevatel kogukondadel on EList negatiivne ettekujutus, kuid regioonideks jaotamise kaudu, mis loodetavasti muudab

osa just reformitud ühisest kalanduspoliitikast (CFP), on meil tegelikult võimalus ületada lõhe Brüsseli seadusandjate ja kohalike kalurite vahel.

Kalandusvaldkonna aktiivne osalus kogukonna juhitud lähenemise viisid mitte ainult ei aita valdkonda ennast ja kalandusega tegelevaid kogukondi üldiselt, vaid tooks palju kasu ka ELi majandusele tervikuna. Nagu oleme näinud olemasolevate projektide puhul, võivad taolised võimalused kujundada ümber väiksed rannikualade kogukonnad turismi-, vaba aja veetmise, toiduainetööstuse- ja taastuvenergiaettevõtete kaudu, mis kõik kasutavad kohalikke ressursse. Kahjuks on paljud rannikualade kogukonnad hääbumas, kuid seda liiki algatusega on neil võimalik piirkond uuesti üles ehitada innovatsiooni ja arengu kaudu. Lähenemise viis peab aga toimima jätkuvalt alt üles, seda peab juhtima kogukond ja see peab olema piisavalt kestlik, et võimaldada osalejail pikaajalist pühendumist.

Millised on kalandusega tegelevate kogukondade ees seisvad peamised probleemid Šotimaal?

Šotimaa kalandus moodustab tohutu osa Ühendkuningriigi kalandusest. Šotimaal on ligi 8,6% Ühendkuningriigi elanikkonnast, kuid tema sadamaisse tuuakse üle 60% Ühendkuningriigi koguloomusest. Enamik sadamaist on kõrvalistes piirkondades ja kalapüük kujutab peamist tööhõiveallikat suure osa kohalike elanike jaoks. Šotimaa põhjanoodalaevastikul on olnud rasked ajad tursa ja kilttursa arvukuse vähenemise tõttu Põhjamerele, mistõttu paljud valge kala püügilaevad on käigust maha võetud. Sellega on kaasnenud töötuse suurenemine, kusjuures paljud väike-laevajuhid on olnud sunnitud kalandusest täielikult lahkuma.

Norra salehomaar on majanduslikult olulisim liik, mida Šotimaa kalanduses püütakse ja mille loomus aastast on keskmiselt väärt tublisti üle 30 miljoni euro. Selliste liikide varusid on aga äärmiselt raske hinnata, mistõttu andmed varude ja lubatud kogupüügi kohta on kehvad.

Kui olud oleksid ideaalsed, siis mida peaks teie arvates kalurite ja teiste kohalike osalejate partnerlus tegema (kasutades 4. telje või selle järglase võimalusi) toimetulekuks nende probleemidega?

Rahastamine 4. telje või selle järglase alusel saab aidata ületada enamikust probleemidest, mis väikestel rannikualade kogukondadel on. Kala töötlemine Šotimaal moodustab 49% Ühendkuningriigi kalatöötlemistööstuse käibest. Pelaagiliste ja karploomaliikide kalandus laiendab oma töötlemistevõimet, kuid raskusi on valget kala töötleva valdkonnal. Valdkonna ees seisvaid probleeme saab leevendada kogukonna juhitavate lähenemisviiside kaudu. Näiteks võib väärtuse lisamine kalandustoodetele ökomärgiste täiustamise projektide kaudu aidata väikesemahulistel laevadel turul paremini konkureerida, pakkudes enam üksikasju selle kohta, kuidas ja millal nende kala püüti. Samuti võib luua tegevuskavasid, mis investeerivad andmekogumisse, et pakkuda enam andmeid hinnatavade varude kohta. Sarnaselt tuleb soodustada kõiki projekte, mis aitavad kaitsta keskkonda, äratada uuesti ellu väikseid külasid, edendada koostööd kohalike, naaberregioonide vahel.

Mõned kalandusega tegelevad kogukonnad elavad kõrvalistes paikades, kuid paljud asuvad kiiresti kasvavates piirkondades, millele avaldub ränk surve teistelt tegevusaladelt. Mida on võimalik teie arvates teha selle tagamiseks, et kalapüük jääks lahutamatuks osaks nende piirkondade majandusest, ühiskonnast ja identiteedist?

Kasvab surve arendus- ja puhketegevuselt, mis ähvardab hävitada kohalikud kalapüügiga tegelevad kogukonnad ja ajada tööjõu välja suurematesse linnadesse. Tegevusgruppidel on etendada oluline roll sellega võitlemisel, iseäranis kalandusvaldkonna ja teiste kohalike arengus osalejate vahelise arutelu soodustamise teel. See võimaldaks valdkonna ettevõttele sõnastada oma eesmärgid ja sihte ja selgitada, kuidas need saavad (jätkuvalt) piirkonnale kasu tuua. Aktiivsem osalus kohalikus otsustamises tooks kindlasti kasu kalandusvaldkonnale ja aitaks tagada seda, et valdkonna vajadusi võetakse arvesse enne uute arendusprojektide kavandamist või lubamist.

Palju on arendatud ka projekte, mis ühendavad kalandus- ja turismivaldkonna. Kalaturism teadvustab kalapüügi kutseala ja rolli, mida see kogukonnas etendab. Koostöö on samuti oluline, kuna suurendab kalurite tulu loomust suurendamata.

Mida veel kohapeal ära teha, et aidata rannakalandust ja -vesiviljelust ja mis rolli, kui üldse, saaks selles teie arvates etendada tegevusgruppid?

Vesiviljelus on kõige kiiremini kasvav loomasööta tootev valdkond maailmas ja moodustab praegu peaaegu poole maailma söödakalatarbest. Maailmas on vesiviljeluse kalatoodang viimasel kümnendil suurenenud peaaegu 7% aastas, kuid Euroopa on ülejäänud maailmast maha jäänud, saavutades samal ajal vaid 0,5% suurenemise. On oluline ülejäänud maailmale järele jõuda. Meil on tarvis kohalike kogukondade abi investeeringute soodustamiseks sellesse tärkavasse valdkonda, mis ei ole kerge ülesanne piiratud ruumi ja erinevate ELi eeskirjade ning bürokraatlike nõudmiste täitmise tõttu. EL konkureerib ka ülejäänud maailmaga, mille toodang on palju suurem ja mille kulud on väiksemad. Tegevusgruppid peavad kasutama võimalust teadvustada sellesse kiiresti kasvavasse valdkonda investeerimise majanduslikku kasu. ELil tuleb aidata valdkonnal rahaliselt heale järjele saada, kuid samas võimaldada kalanduspiirkondadele ruumi strateegiate kohandamiseks, mis täidavad nende vajadusi kõige paremini, mitte suunama tähelepanu universaallahendusele.

 Kalandusvaldkond on pälvinud hiljuti kehva meediakajastust ja kalurid on tihti eri meelt teadlaste, haldajate ja teiste valdkondadega. Mida saab teie arvates teha ära selle lõhe ületamiseks, iseäranis kohalikul tasandil?

Praegu on meil ühise kalanduspoliitika reformi tuhud ja andmekogumise küsimus on ülimalt oluline, kui otsustatakse püügivõimaluste üle. Teadus peab ühilduma püügi jaotamisega. Kui piisavatest andmetest on puudus, rakendatakse ettevaatusabinõud, mis mõnel juhul võivad olla vajalikust karmimad. Seetõttu tuleb meil tagada, et mitte ainult liikmesriigid ei ole kohustatud esitama teaduslikke andmeid oma varude kohta, vaid kohalikke kogukondi tuleb ergutada käivitama oma uuringuid, andmekogumist ja varude hindamist. Meil tuleb kaasata kalureid enam projektidesse, mis toovad valdkonnale kasu paremate andmete ja uuenduslike ideede kaudu. Taoliste projektidega on võimalik täiendada praegust andmete hindamist ja uurida piirkondi, kus kalurid on teaduse nõuannetega eri meelt. See aitaks toetada regionaalsete nõuandekomisjonide tööd.

 Euroopa rannikualad sisaldavad meie hinnalisimaid ja hapramaid keskkonnavarasid ning pakuvad samas potentsiaali töökohtade loomiseks sinise majanduskasvu¹¹ valdkondades, näiteks taastuenergia valdkonnas. Mida näete sinise majanduskasvu peamiste võimalustena, iseäranis Šotimaal?

Šotimaal on meri ja rannik majandusele üliolulised, seega peame olema ettevaatlikud, kui kasutame ära selliseid võimalusi, kuna piirkond on nii habras. Šotimaa merealadel asub üle 20% Loode-Euroopa kõikidest meriheina-aasadest. Nagu ka sooldunud märjalade ja lehtadrumetsade puhul peame olema ettevaatlikud nende võimaluste kasutuselevõtul, mida need piirkonnad saavad pakkuda. Merekeskkonda investeerimiseks on aga tohutult potentsiaali, eriti piirkondades, kus tegeldakse näiteks harrastuspaadisõidu, purjetamise ja harrastusõngepüügi merel.

Suuremate arendusvõimaluste, näiteks taastuenergiaallikate puhul ei näe ma, kuidas need Šotimaale kasu toovad. Avamere tuuleenergia on kallid ja võib mõjuda negatiivselt kalurite ja rannikualade kogukondade elatusallikatele ja lisaks kahjustada meie habrast merekeskkonda ning -elustikku. Meie rannajoonel on potentsiaali laineenergia seisukohast, kuid selle kasutuselevõtt ei ole ei kerge ega odav. Loodeteenergia on vahelduv nagu tuulgi. Loodeteseadmestik peab pidama vastu ka agressiivses keskkonnas, kus on tugevad kahesuunalised hoovused. Seetõttu kalduvad need olema riskid ja loomu poolest kallid.

 Mida saavad tegevusgrupid teie arvates teha selle tagamaks, et kohalikud elanikud ja püügiga tegelevad kogukonnad saaks kasu arengusuundadest sellises sinises majanduses?

Oluline on, et kohalikud kogukonnad oleksid teadlikud sellest, mida 4. telg saab pakkuda. Vajalik ei ole mitte ainult teadvustamine, vaid ka kantseleilikkuse ja bürokraatia vähendamine, mis saadavad taolise rahastamise taotlemist, et ei jäädaks ilma võimalustest. Tähtis on pakkuda töövahendeid, mis aitavad kohalikel kogukondadel arendada oma projekte. Tegu peab olema lähenemisviisiga alt üles ja sellisena peab kohalik kogukond otsustama, millised piirkonnad vajavad tähelepanu ja kuhu raha investeeritakse. ■

Intervjuu toimus (inglise keeles) 24.09.2012.

¹¹ Vt artiklit lk 27.

REPORTAŽ

EUROOPA KALANDUSFONDI 4. TELG ERGUTAB KOHALIKKU

Maalt merele

Lesvose, Lemnose ja Agios Efstratiiose saartel Kreekas hakkab tegevusgrupp kohandama rannikule kontseptsioone, mida Leader on sisemaal juba kasutanud.¹² on juba kasutanud sisemaal.

„Kõik projektid, mida toetame, peavad täitma kohalikku või territoriaalset vajadust,” ütleb Lesvose kohaliku arendusühenduse ETAL juhataja Anastasios Perimenis. „Euroopa Kalandusfondi 4. telje puhul leiame sama vaimu, mille tõttu Leader oli nii ainulaadne, tulemuslik ja tunnusstatud. Soovimegi 4. teljega taasluua rannikul selle, mille saavutasime sisemaal Leaderiga.”

¹² Leader (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale ehk maamajanduse arendamise meetmete sidemed) oli ühenduse algatuste rakenduskava kohalike arenguprojektide toetamiseks, et taaselavdada Euroopa Liidu maapiirkondi. Rakenduskava tegi läbi kolm faasi – Leader I (1990–1993), Leader II (1994–1999) ja Leader+ (2000–2006) – ja liideti siis 2007–2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) meetmetega.

ETAL, mis asutati 1992. aastal Leader I rakendamiseks, koordineerib Lesvose kaht kohalikku tegevusgruppi: Leadergruppi ja tegevusgruppi. Lemnose ja Agios Efstratiiose tegevusgrupi koordinaator Christina Moschoudi selgitab: „Soovime Euroopa Kalandusfondi 4. teljega arendada kalaturismi, kala pakkuvaid kohvikuid ja restorane, turistide majutust (konkreetselt vana veski kasutusotstarbe ümberkujundamisega), väikseid kauplusi ja veel puhkamise võimalusi.”

Seetõttu laiendab Euroopa Kalandusfondi 4. telg mõne aasta eest Lesvosel algatatud protsessi: „Meie eesmärk,” jätkab ETALi juhataja, „on parandada saarte huvipakkuvust, elukvaliteeti ja majandustegevust, parandades kohalike toodete ja teenuste

konkurentsivõimelisust. Selles loodame oma suurimale varale: kvaliteetsele, rikkumata ja mitmekesisele loodus- ja kultuuripärandile.”

Ääremaine asukoht

Tänu ääremaisele asukohale võrreldes Kreeka mandriosaga ei ole Lesvosel ülearendatud massiturismi ja ega täisehitatud rannajoont. Saar on hoopis säilitanud kvaliteetse keskkonna ja pakub huvi valivamale külastajale. „Haritud ja suhteliselt heal järjel inimesed, kellele meeldivad loodus, seiklusturism ja uute kultuuride ning maade avastamine,” selgitab Lesvose hotellide liidu sekretär Dimitris Tekes. „Nad on ka püsikliendid: veerand meie külastajatest tulevad tagasi,” lisab restoraniomanik, veesportlasettevõtja ja Euroopa

ARENGUT PÕHJA-EGEUSE SAARTEL [KREEKA]

▲ Puutumatu looduse vaatluspunkt väikesel laiul Lesbose saare külje all

Kalandusfondi 4. telje projekti kandidaat Anastasios Kokas. „Tõsisasi on aga endiselt see, et viimased viis aastat on kliente nappinud; oleme kaotanud 40 kuni 50 protsenti oma küllastajatest.”

Seda kinnitab Annelies Dhondt, kes esindab Lesvosel üht suuremat Euroopa reisi-
korraldajat. „Reisikorraldajate seisukohast on Lesvos hääbuv sihtkoht. 2007. aastal oli nädalas 32 tšarterlendu, mis töid tol aastal 80 000 turisti. 2012. aastal oli meil vaid 20 lendu ja 50 000 turisti. Kuid sihtkoht on järgmisel aasta ikkagi voldikutes. Igatahes vastab tõele, et Lesvos ei ole massiturismi sihtkoht, ja otsus soodustada alternatiivturismi on õige. Kuid kestev probleem on ligipääs saarele ülejäänud Euroopast: tavalennud on kallid, harvad ja ümberistumistega ja puh-

▲ Molivose/Mithymna sadam

kajatele läbi Ateena lennata ei meeldi.” Dimitris Tekes lisab: „Oleme üritanud otse-
liinide suhtes läbi rääkida lennuettevõtjatega, kuid nemad soovivad meilt vajalikku investeeringut ettemaksena; nad ei soovi

mingeid riske. Pöördusime ka regiooni poole, kuid kriisi tõttu ei saa ka nemad investeerida.”

Kohaliku arengu teenistuses kolmel saarel

▲ Anastasios Perimenis vaatab läbi projektitaotlusi

Lesvose tegevusgrupp hõlmab Põhja-Egeuse kolme saart Türgi ranniku lähedal: Lesvos (Kreeka suuruselt kolmas saar), Lemnos ja tilluke saarekogukond Agios Efstratios (rahvaarv ligikaudu 250). Need kolm saart moodustavad ühtse prefektuuri Põhja-Egeuse regiooni koosseisus. Tegevusgrupi piirkonna kogurahvaarv on ligikaudu 47 000, umbes pool saarte kogurahvaarvust. Tegevusgrupi piirkond katab kaht Leader-grupi piirkonda: Lesvos ja Lemnos ja need Leader-tegevusgrupid tegid üksteisega koostööd tegevusgrupi rajamisel. Tegevusgruppi toetab ja võtab vastu Lesvose kohaliku arengu ühendus (ETAL), kes juhtis pakkumuse esitamise protsessi 4. telje toetuse saamiseks ja on juriidiliselt vastutav isik.

ETAL on erasektori arenguasutus, mis kuulub oma sidusrühmadele kogukonnas. Ühendus arenes välja algsest Leader I-tegevusgrupist ja moodustati 1992. vastusena sellele algatusele. Ta rakendab jätkuvalt neid põhilisi, alt üles suunatud kohaliku arengu põhimõtteid. ETAL tegutseb saare kõikehõlmava arengustrateegia alusel. Poliitika on üsna selge – eraldi rahastamisele suunatud strateegiatel ei ole mõtet seda liiki selgelt määratletud kogukonnas. Lähenemisviis on seetõttu otsida välja ja tagada asjaomased rahastamisallikad ühtse, kõikehõlmava strateegia erinevate tahkude teostamiseks. Lisaks tegevusgrupi ja Lesvose Leader-tegevusgrupi vastuvõtmi-sele toimib ETAL ka maaelu arendamise 3. telje programmi (EAFRD) regionaalse tugi-üksusena ning viib ellu hulka teisi Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa Regionaalarengu Fondi alusel rahastatud algatusi. Ellukutsumisest alates on see vahendanud ligikaudu 60 miljonit eurot kohaliku kogukonna toetamiseks.

4. telje ja Leaderi haldamisel kasutab ETAL kaht eraldi otsuseid tegevat juhatust, üks kummalegi rakenduskavale. Juhatused vastutavad ETALi peajuhatuse ees, mis haldab ühendust liikmete nimel. Tegevusgrupi koosseis on kompaktne ja sellesse kuulub üks esinda igaühest järgnevatest: ETAL S.A., ANEL S.A., omavalitsuste regionaalne liit, Lesvose kutseliste kalurite kaubanduskoda ja ühendus. Selle tulemusel on koosseisust 40% avalik sektor, 40% erasektor/vabaühendused ja 20% kalanduspiirkonnad.

▲ Stratis Kabanis organiseerib paadimatkasid Molivosel

Alternatiivturism

Täna hommikul kohtub ETAL kahe potent-siaalse projektiteostajaga. „Olime juba otsustanud sellega edasi minna, kuid saime siis teada Euroopa Kalandusfondi 4. teljest 2012. aasta mais toimunud esitlusel ja tund-sime, et see programm oli kui rusikas silma-auku.“ Lena Vayanni ja Yorgos Malakos on 36 meetri pikkuse purjelaeva omanikud, millega nad pakuvad merereise Egeuse merel. 2006. aastal lõid nad ka veebisaidi¹³, mis pakub teavet terve Põhja-Egeuse kohta, ja neil on kontaktid purjeklubidega Prantsusmaal, Saksamaal, Norras ja Aust-raalias. Täna esitavad nad kaks Euroopa Kalandusfondi 4. telje projekti. Esimene puudutab ettepanekut võtta kasutusele kruisikontseptsioon, mis ühendab purje-tamise ja looduse. „Üheks-kaheks nädalaks viiksime kaheksa kuni kaksteist reisijat Lesv-ose ringreisile, peatudes eri kohtades, millest igas pakutakse erinevat tegevust: sukeldu-mine, mägirattasõit, ringsõit maalilistesse küladesse, laevatehase ekskursioon ja loo-mulikult kohtumised kaluritega. Selleks oleks meile tarvis veel kaht paati.“

Paari teine projektiidee on luua purjeklubi 7- kuni 14-aastastele. „Muu seas soovime osta neli väikest purjepaati ja mõned täispu-hutavad päästepaadid.“ „Ma ei ole nende projektitaotlust veel näinud,“ ütleb ETALi

¹³ www.inlesvos.gr/porto

▲ Lesbos on juba ammu populaarne sihtkoht sukeldujatele

raamatupidaja Sofia Malapascha, „kuid need kaks on sihikindlad: Yorgos tuli ära riigiteenistuja kohalt Ateenast, et panna püsti merereiside ettevõtte, mis oli ilmselt raske otsus.”

Molivos/Mithymna (elanike arv 1 500) on suuruselt teine linn Lesbosel, kuid saare peamine turismissihtkoht. Molivose turismiühendusel on ligikaudu 200 liiget erinevatest linnadest ja küladest. Ühenduses on neli vabatahtlikku komisjoni, mis töötavad eri teemade kallal: keskkond, müügitugi, kultuuriürituste korraldamine ja institutsionaalsed suhted (sh Euroopa projektide haldus).

Viimase paari aasata jooksul on tänu partnerlusele kohalike restoraniomanike ühendusega Molivose turismiühendus viinud lõpule kaks Leader-projekti: looduse ja kultuuripärandile suunatud matkaradade võrgu loomine ning restoranivõrgu „molivosWINEndINE” käivitamine, millel on oma kuuskümmend restoraniomanikust liiget. „Turismi seisukohast on need võrgud muutnud Lesbosel ilmet täielikult,” ütleb ühenduse esimees Nikos Molvalis. „Ka meie jaoks täiendab või täiustab Euroopa Kalandusfondi 4. telg Leaderiga seni saavutatut ja niiviisi laieneb restorani-võrk kalarestoranideni rannikul, samas kui matkarajad ja linnuvaatlus asenduvad merereiside ja veesportidega.”

Sukeldumispargid ja muud looduskaitsealad

Umbes kaheistkümneme kilomeetri kaugusel Lesbosel pealinnast Mytilenest on Thermi küla, kus kalapüügil on ikka veel väljapaistev roll. Thermi harrastuskalurite ühendusel, mis asutati 1997. aastal mitme projekti juhendamiseks, näiteks sadama kaasajastamine, on nüüd kogu Mytilene piirkonnas 194 liiget. Liikmed võivad väikestes kogustes võrkudeta püüda kalma-ari, kaheksajalg ja isegi tuunikala. 2005. aastal hakkas ühendus tähistama 5. juunit „keskkonnapäevana” eesmärgiga teha korda rannajoon ja tuua kokku inimesi. 2008. aastal kujunes sellest iga-aastane ürituste kava, mille kõrghetkede hulgas on oluline pärimusfestival augustis (2000 osalejate 2012. aastal) ja kalapüügivõistlus septembris. „Meie esimene toetus tuli Leaderilt, see tähendab Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondilt, kes määras meile 9 500 eurot seadmete, kioski ja teavituskampania jaoks,” ütleb ühenduse esimees Christos Manolellis. „Praegu soovime Euroopa Kalandusfondi 4. teljega luua tsooni, mis on mõeldud eranditult harrastuspüügiks, mis tähendab läbirääkimisi kutseliste kaluritega.”

Lesbosel kutselised kalurid on avatud püüki piiravate looduskaitsealade loomise ideele, kuna nad on teadlikud, et see on oluline varude taastamise seisukohast. „Just sellepärast ongi igati tõenäoline, et tegevusgrupi ja kolme kohaliku omavalitsuse projekti „sukeldumisparkide” loomiseks Euroopa Kalandusfondi 4. teljega saadab edu,” selgitab ETALi juhataja Anastasios Perimenis. Ta lisab: „Oleme alustanud teostatavuse uuringut viie sukeldumispargi loomiseks: kolm Lesbosel, üks Lemnosel ja üks Agios Efstratiosel. Allveesukeldumise jaoks eraldatakse tsoonid, mis hõlmavad alguses väikseid alasid. Kalapüük keelustatakse täielikult, kuid kalurid hakkavad sukeldujaid sukeldumisparkidesse vedama. Kontseptsioon on olemas mujalgi, näiteks Hispaanias, Medesi saartel Katalooni ranniku lähedal. Sukeldumine on tohutu turg, kuna Euroopas on üle 2 miljoni harrastaja, ja sukeldumispargid võivad kujutada tõelist võimalust püügiga tegelevate kogukondadele, sest pakuvad topelteelist majanduse ja keskkonna seisukohast.” „Täpselt nii,” nõustub Nikolas Vaksevanis, „Need sukeldumispargid aitavad taastada varud, pakkudes samas ka kaluritele täiendavat tegevusala.”

Kalaturism ja -turud

Tegevusgrupi liige Nikolas Vaksevanis on esimees Gera lahe kutseliste kalurite ühenduses, mis on üks kümnest taolisest ühendusest Lesvosel. See koosneb 250 kalurist, kellest enamik töötavad täiskoor-musega. Sardiin, limapealased, huntahven ja homaar on peamised püütavad liigid lahes, mis ulatub nii sügavale saare mägi- ssesse siseossa, et meenutab tohutut sise- maajärve. Kõiki kalu müüakse kohapeal, iseäranis restoranides, ja loomuste vähe- nemisega toetatakse sukeldumispargi loomise väljavaadet piirkonnas täielikult. Tegelikult soovib ühendus arendada ka kalaturismi.

Kalaturismi kontseptsioon on Kreekas lubatud alates uue reformiseaduse keh- testamisest 2010. aasta aprillis, kuid selle rakendamise tingimused (paadi suurus, standardid jne) ja raske halduskoormus on takistuseks väikekaluritele. Paadi kohan- damiseks on vaja ligikaudu 5 000–35 000 eurot, kuid on ka teine, psühholoogilist laadi takistus, mis tuleb ületada: mõni aastat tagasi soovis ühendus kujundada tra- ditsioonilise paadi ümber muuseumieks- ponaadiks, kuid „bürokratiat oli nii palju,“ avaldab Nikos kahetsust, „et see sundis meid meelt muutma.“

▲ Kalaturgude puudumise tõttu müüakse kala autodest või kaubikutest

Nikose onupoeg Stratis Vaksevanis, kes on ise kalur, arvab samuti, et kohalike kala- toodete soodustamine on järjekordne aju- tine abimeede loomuste kahanemise vastu: „Soovin jätkata kalapüüki, kuid tean, et pean tegema midagi ka kaldal, et toime tulla, seetõttu sukeldusparki ja kala- turismi oodates üritan suurendada maksi- mumini oma kala lisandväärtust selle otseturundamise teel, vahendajata.“

▲ Noor Stavros Vaksevanis tahab saada kaluriks nagu tema isa

„Selles suhtes oleks veel üks kaalumist vääriv võimalus kalaturud,“ ütleb „Saarel kalaturgu ei ole, isegi mitte Mytilenes. Turu loomine Molivose sadamasse oleks tore.“

Saare elanike jaoks ei ole see probleem; on kalureid, kes sõidavad ringi kaubikutega, millel on valjuhääldid, ja me teame ka seda, kellele helistada, kui kala soovime. Kuid turistide seisukohast on asi hoopis teine ja nad küsivad meie käest tihti: „Kus me saame kala osta?“

Võrgustumistegevus maal ja merel, pärandaarendus, otsemüük, sukeldumispargid, kalaturism... Lesvos, Lemnos ja Agios Efstratios ei kannata ideede ega projektide puuduse käes. Kalanduse tegevusgrupil on kuhjaga tegemist. Ja 9. oktoobril 2012, esialgsete ettepanekute esitamise täht- päeval, saame teada rohkem. „Oodatakse oma 30–45 projektitaotlust,“ hindab ehi- tusinsener ja ETALi arendusspetsialist Nikos Ploukos. ■

LESVOSE (KREEKA)

Pindala:
558 km²

Elanike arv:
46 893

Rahvastikutihedus:
84/km²

4. telje eelarve	EUR			
	EL	Riiklik	Erasektori	Kokku
Kokku	4 065 700	734 300	2 037 500	6 837 500

KONTAKT
Lesvose kohaliku arengu ühendus (ETAL S.A.)
a/s Anastasios M. Perimenis
4 Ermou
GR-81100 Mytilini, Lesvos
+30 22510 29400 – +30 22510 29577
inquiries@etal-sa.gr
www.etal-sa.gr

Uudised

BELGIA/MADALMAAD/ÜHENDKUNINGRIIK

Rannikualade kogukonnad 2150

Kogumaksumus: 2 900 000 € – ELi osalus (INTERREG IV A): 1 450 000 €

„Rannikualade kogukonnad 2150“ (CC2150) on piiriülene koostööprojekt kaitsetute kogukondade kaasamiseks, keda ohustab kaugemas perspektiivis rannikualade kliimamuutus. Tahame aidata kogukondadel mõista tuleviku

kliimamuutuse pikaajalisi riske ja seda, mida nad nende suhtes ette saavad võtta. Kauge perspektiivi vaade teadvustab ka lühiajaliselt tehtavate otsuste tagajärgi. Projektil peavad olema järgmised tulemid: 1. Uued kommunikatsiooni- ja teabetooted, mis valitakse ja töötatakse välja, pidades nõu kohalike kogukondadega ja millega saavutatakse terviklik töö rannikualade kliimamuutuse küsimustes kohalikul, regionaalsel ja riiklikul tasandil; 2. kommunikatsiooni- ja teabetooted, mis suurendavad teadlikkust ja kaasatust sihistatud rannikualade kogukondades; 3. rannikualasid käsitlev nägemus katsepiirkondade jaoks, mille vormingu otsustavad sidusrühmad lähtuvalt oma kogukonna vajadustest ja taotlustest tuleviku kliimamuutuse riskide juhtimise suhtes; 4. kogum kogukonna kaasamise tooteid, mida saab kasutada ja rakendada Euroopa teistel rannikualadel, ja „tavade võrgustik“, mida kohandatakse ning kasutatakse kohalikes kogukondades ideede ja kogemuste vahetamiseks rannikualade kliimamuutuse teemal. See hõlmab parimate tavade suunised kasutamiseks teistes kogukondades.“

John Gower, projektijuht

John.gower@environment-agency.gov.uk – www.cc2150.eu

HISPAANIA

Kalanduspiirkondade naisettevõtjad

Kogumaksumus: 119 000 € – ELi osalus (Euroopa Kalandusfondi 4. telg): 89 250 €

„Andaluusia kalanduspiirkondade naisettevõtjad“ on koostööprojekt, mille võtsid ette seitse Andaluusia tegevusgruppi, millest neli on pikaajaliste kogemustega Leader-tegevusgruppid maaelu arengu

alal. Selle projekti puhul on Andaluusia tegevusgruppide eesmärk soodustada ja edendada kalandusega seotud naiste ettevõtlust. Seda tehakse sarja meetmete kaudu, mis on suunatud esiteks parimate tavade väljaselgitamisele Andaluusias ja teiseks avaliku sektori toetuse pakku-miseks täiendava ettevõtluse jaoks. Täpsemalt öeldes koosneb projekti teostus järgmisest: 1) uuringu kujundamine ja rakendamine, et täiustada metoodikat, mis aitab selgitada välja ja paremini mõista kalandusega seotud naiste ettevõtlust regioonis; 2) eestvedamistegevus eesmärgiga suurendada naisettevõtjate nähtavust ja soodustada teadmiste ning kogemuste vahetust. Levitamistööd teevad naisettevõtjad ise, keda jälgi-vad ja abistavad valdkonna asjatundjad. Eriti huvipakkuv on asjaolu, et kõik seitse Andaluusia tegevusgruppi on võtnud kasutusele sama metoo-dika. Tulemusi ja järeldusi jagatakse nende vahel ja lisaks teiste huvita-tud regioonidega.“

Juan Valero Martínez, GDP Levante Almeriense tegevusgrupi juht
pesca@levanteamerense.es – www.levanteamerense.es

Interneti-otsemüük:

Saksamaa 4. telje projekt innustas uut Taani veebisaiti

Saksamaa 4. telje projekti Fisch vom Kutter (Kala Kutterilt) (<http://www.fischvomkutter.de/>) raames väljatöötatud uuen-duslik otsemüügikontseptsioon äratas täna rahvusvahelist tähelepanu.

Hiljuti töötas Taanis sarnase keskkonna (<http://www.havfriskfisk.dk>) välja Taani kalandusteabe teenuse pakkuja nimega Fiskerforum koostöös Bornholmi kaluri Claus Stenmann Hanseniga. Alg-selt käivitas Claus veebisaidi oma tegevuse reklaamimiseks ja otsemüügi hõlbustamiseks, teavitades kliente loomusest pardale paigutatud kaamera abil. Olles aga kuulnud projektist Fisch vom Kutter, otsustas ta töötada välja sarnase kiirsuhtlussüsteemi, seega võttis ta ühendust Fiskerforumiga, millel on tehnoloogiline teadmus projekti viimiseks järgmisele tasandile. Uus keskkond, mille nad välja töötasid ja mis on praeguseks kaluritele avatud, sarnaneb keskkonnaga Fisch vom Kutter: tarbijaid teavitatakse otse veebisaidi HavFrisk Fisk või SMSi kaudu sellest, millal ja kus värske kala randa tuuakse osalevatel paatidel, mis on tasuta selles keskkonnas registreeritud. Otse ostes saavad tarbijad mitte ainult värsket kala, nad saavad madalamaid hindu (25% kuni 50% sood-

samalt tavalistest müügipunktidest), samas kui kalurid saavad oma kala eest 5–8 korda rohkem, mis teeb olukorra kõigile sood-saks. Praeguseks on tegevuskava raames registreeritud 25 paati.

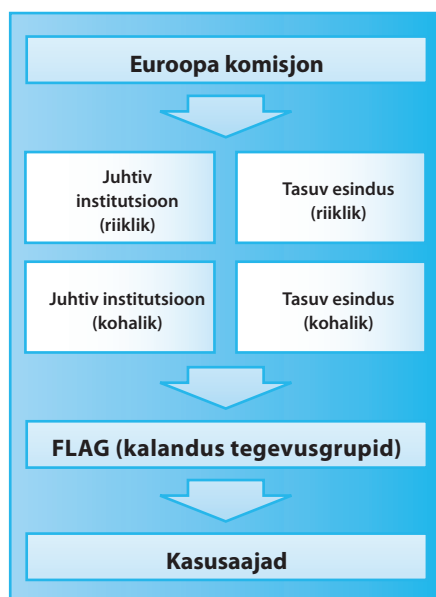
Fookuses

OLULISED KÜSIMUSED 4. TELJE TEOSTAMISEL: Süsteem pannakse toimima kohalike kogukondade heaks

Tegevusgruppide suutlikkus etendada osa kohalikus arengus, luua tulemuslikke sidemeid kalanduse ja teiste sidusrühmadega ning koondada kohalike ideid ja energiat oleneb suuresti 4. telje rakendamise viisist ehk teostamissüsteemist.

Teostussüsteemi mõistetakse siin eeskirjade ja menetluste kogumina, mis määravad suhted rakendusprotsessi kaasatud erinevate osalejate (Euroopa Komisjon, haldusasutused, makseasutused, tegevusgrupid ja abisaajad) vahel, ja ka sellena, mida saab 4. teljest rahastada, mis otsuseid tehakse mis tasandil ja milliseid ajakavu kohaldatakse.

4. telje teostamissüsteemi põhielemendid:

◀ Urmas Pirk valmistab ette Peipsi tegevusgrupi stendi kalafestivali jaoks Eestis

Hiljuti FARNETi tugiüksuses tehtud juhtumiuuringute hulgas (neid kirjeldatakse artiklis „Omal kohal: Tegevusgruppide lisatud väärtus kohaliku arengu protsessis“, leheküljel 4) on rõhuasetus konkreetselt teostussüsteemidel ja osal, mida tegevusgrupid nendes süsteemides etendavad. Juhtumiuuringud tehti Taanis, Soomes, Prantsusmaal, Poolas ja Hispaania Andalusia regioonis.

Vist ei ole üllatus, et peamine leid oli see, et erinevused teostussüsteemide vahel on tohutud riikide lõikes ja Hispaania-taoliste regioonideks jaotatud riikide puhul isegi sama riikide erinevate regioonide vahel. Konkreetselt on erinevused tohutud autonoomia taseme ja tegevusgrupi rolli puhul.

Mõnes riigis võtab teostussüsteem vaevalt arvesse 4. telje spetsiifikat, kusjuures kõik olulised otsused teeb haldusautus ja/või makseasutus. Taolistel juhtudel taandatakse tegevusgrupi roll kogukonna eestvedamisele ja selle kontrollimisele, et projektid oleks kooskõlas kohaliku strateegiaga. Muudel juhtudel ei ole selge tegevusgrupi ja haldusautuse vaheliste rollide jaotus ja mõnesid küsimusi dubleeritakse. Siiski on mõnes riigis delegeeritud palju vastutusalasid tulemuslikult tegevusgruppidele, mitte ainult projektide kontrollimisel ja kinnitamisel, vaid ka maksete tegemisel abisaajatele.

▲ Liepāja tegevusgrupi nõukogu koosolek (Lätis)

Tegevusgrupi autonoomia määr sõltub suuresti asjaomase liikmesriigi üldisest haldus- ja õigusraamistikust. See omakorda avaldab olulist mõju sellele, kuidas tegevusgrupid ja kogukond mõjutavad üksteist vastastikku, ning 4. telje lähene-misviisi lisandväärtusele (võrreldes tradit-siooniliste teostamissüsteemidega). Tege-vusgruppe ei tule näha täiendava kihina otsustamisprotsessis; vastupidi, üks tege-vusgrupi funktsioone on tagada see, et **on arvestatav võimalus, et strateegiliselt olulisi projekte rahastatakse ülemää-rase viivitusega**. Teostussüsteemid tuleb kujundada nii, et need seda soodustaks.

Viis juhtumiuuringut aitasid selgitada välja hulga kriitilisi punkte, mida tuleb teostamissüsteemide kujundamisel 4. telje tüüpi tegevuse puhul silmas pidada. Mõned nendest piirkondadest on seotud liidesega rakenduskavade asutuste (hal-dusasutus, makseasutus) ja tegevusgrupi vahel. Teised on seotud suhtega tegevus-grupi ja projekti teostajate (abisajaate) vahel ja mõned on olulised mõlema tasandi jaoks. Kõikidel juhtudel on põhi-vastutus teostussüsteemide kujunduse eest rakenduskavade asutustel, ehkki üld-raamistiku sätestavad ELi määrused.

Kriitilised punktid erinevatel rakendustasanditel:

RAKENDUSTASAND	KRIITILISED PUNKTID
Haldusasutuse ja tegevusgrupi vahel	- piisavad eelarved - eeskirjade täpsustamine ja lihtsustamine - minimaalselt täiendavaid eeskirju
Tegevusgrupi ja abisaaja vahel	- tegevusgrupipoolne omanikutunne ja algatus - paindlik korraldus, avatud ja pidevad projektikonkursid - piisavalt aega projektide rakendamiseks
Mõlemad tasandid	- liikmesriikide kaasrahastamine - ettemaksed - kiirus/viivitused - halduskoormus/paberiasjandus

Tegevusgrupi/haldusasutuse liidesega seotud punktid

> **Piisavate eelarvete tagamine.** 4. telje jaoks saadaoleva raha ja konkreetsete tegevusgruppide eelarvete summa tervikuna etendab olulist rolli selle määramisel, mis on tegevusgrupi roll kohaliku arengu laiemas protses-sis, tema suutlikkus lahendada kalan-dussektori olulisi mureküsimesi ja tegevusgrupi tegutsemise viis. Tõen-did osutavad sellele, et mõned eelar-ved on teostatava strateegia toetami-seks liiga väikesed, samas kui teised on võib-olla liiga suured.

> **Rollide täpsustamine ja lihtsusta-mise soodustamine.** Teostussüsteemid peavad tagama selge nägemuse vastutusaladest tegevusgruppide, hal-dus- ja makseasutuste vahel ja vältima rollide dubleerimist. Lihtsustatud kuluvõimaluste ja raam-tegevuska-vade kasutamine väikeste projektide puhul võib vähendada paberimajan-duse ja kontrollide hulka ja seda tuleb soodustada.

- > **Täiendavate eeskirjade põhjendatuse tagamine.** Mõned haldusasutused kehtestavad täiendavaid piiranguid sellele, mis on rahastamiseks abikõlblik (lisaks Euroopa Kalandusfondi määruusega sätestatud üldsunnistele). See võib pärssida tegevusgruppide suutlikkust reageerida kohalikele vajadustele ja toimida takistusena uuenduslikele projektile. Täiendavaid reegleid tuleb põhjendada ja üldjuhul peavad need olema suunatud selle täpsustamisele, mida ei saa rahastada, selle asemel, et üritada määratleda kõike, mida saab.

Tegevusgrupi ja (potentsiaalsete) abisaajate vaheliste suhetega seotud punktid¹⁴:

- > **Tegevusgrupipoolse omanikutunde ja algatuse soodustamine.** Üks tegevusgrupi põhiroll on koondada potentsiaalseid abisaajaid, pakkuda neile suuniseid, ja teostada edendusi- ning teavitustegevust. Teostamiseskirjad peavad tagama selle, et funktsiooni täidetakse ja et tegevusgruppe ei nähta eeskätt haldussüsteemi laiendusena.
- > **Paindlike lahenduste, näiteks avatud ja pidevate projektikonkurside soodustamine.** Paindliku taotluskorra kehtestamine, näiteks võimalus esitada projektiettepanekuid igal ajal (avatud ja pidevad projektikonkursid), aitab julgustada abisaajaid ja samal ajal tekitab tegevusgrupi jaoks ühtlasema töövoo.
- > **Piisava aja võimaldamine projektide rakendamiseks.** Mõned riigid ja regioonid kehtestavad piiravaid ajaraamistikke (näiteks ettepanekute esitamisel või projektide lõpuleviimisel), mis teeb keeruliseks vahendite suunamise projektidele, mis on keerukamad ja ajakulukamad, kuid millel võib olla kohaliku kogukonna seisukohast kõrge lisandväärtus.

Probleemid mõlemal teostustasandil

- > **Riikliku kaasrahastamise tagamine kohe algusest.** Mõnes riigis peavad abisaajad taotlema riiklikku kaasrahastamist (sh regionaalset ja kohalikke avaliku sektori osalused) eraldi Euroopa Kalandusfondi osalusest. See võib olla viis suurema pühendumise saavutamiseks nendelt ametiasutustelt, kuid mitme paralleelse finants- ja haldusmenetluse järgimine – mille puhul suhteliselt väike kogus kaasrahastamist ühelt asutuselt võib mõnikord määrata selle, millised projektid tegelikult valitakse – võib õõnestada kohalikku strateegiat ja valikumenetlusi.
- > **Ettemaksete soodustamine.** Paljude kohalike abisaajate, eriti väikeettevõtete ja vabaühenduste jaoks, on keeruline rahastada tervet projekti ja seejärel oodata hüvitise saamist. See võib kehtida ka tegevusgruppide, eriti vastloodud tegevusgruppide puhul. Mõnes riigis on üks 4. telje olulisi edutegureid rahastamise kättesaadavus (riiklikest või regionaalsetest eelarvetest) ettemakseteks.
- > **Realistlikkus ja läbipaistvus ajakavade määramisel.** Mõned haldussüsteemid kätkevad erinevatel tasanditel keerulisi kontrollimis- ja kinnitamismenetlusi, mis võtavad palju aega. Selle tulemusena võib kuluda projekti kinnitamisprotsessile tervikuna mitu kuud (mõnikord rohkem kui aasta) ja maksete väljastamine võib võtta kauemgi. See võib mõjutada osa projektide edukust, mis on töötatud välja konkreetsete probleemide või võimaluste seisukohast kindlal ajahetkel ja millega tekitatakse abisaajate jaoks täiendav määramatuse element.
- > **Halduskoormuse tasakaalustamine.** Mõnedes haldussüsteemides tundub projekti teostajailt (sh tegevusgruppidele) nõutav paberimajanduse kogus ülemäärane, eriti suhteliselt väikeste projektide puhul. Mehhanismid, mille puhul nähakse ette lihtsustatud menetlusi väikeste projektide puhul ja vähendatakse halduskoormust projekti kinnitamise algstaadiumis, võivad potentsiaalseid abisaajaid julgustada.

Tegevusgruppide juhtumiuuringutes selgitati välja ka mooduseid teostusprobleemide ületamiseks. Väljaselgitatud olulisimate lahenduste hulgas on järgmised:

- > **suutlikkuse laiendamine** (koolitused, nõuanded, prima tava levitamine) peab olema kättesaadav kõikidele **rakendustasanditele** (haldus-, makseasutused, tegevusgrupid, abisaajad) kohe rakenduskava rakendamise algusest. See peab hõlmama mooduseid, kuidas võtta arvesse eelnevaid kogemusi ja omandatud õppetunde; teostamisse kaasatud institutsioonid peavad näiteks tagama personalisese järjepidevuse ja teadmussiidre;
- > suunitlus probleemide **lahendamisele** – see aitab kõikidel kaasatud osalejatel mitte lasta silmist ühist eesmärki, selle asemel et tagada lihtsalt eeskirjade täitmine täht-tähtelt;
- > **usalduse** loomine osalejate vahel – kogemused näitavad, et erinevate rakendustasandite vaheline usaldus aitab lihtsustada rakenduseskirju ja soodustab ühist suunatust ühistele eesmärkidele. Mõnikord on selles suhtes abi füüsilisest lähedusest (näiteks haldus- ja makseasutused asuvad tegevusgruppide ja abisaajate lähedal) ja korrapärastest koosolekutest;
- > **teostussüsteemide hindamine** – oluline roll, mida teostussüsteemid etendavad 4. telje tüüpi tegevuse mõju määramisel, on tugev argument selle tagamiseks, et need mehhanismid allutatakse hindamisele, iseäranis eel- ja jooksva hindamise faasis.

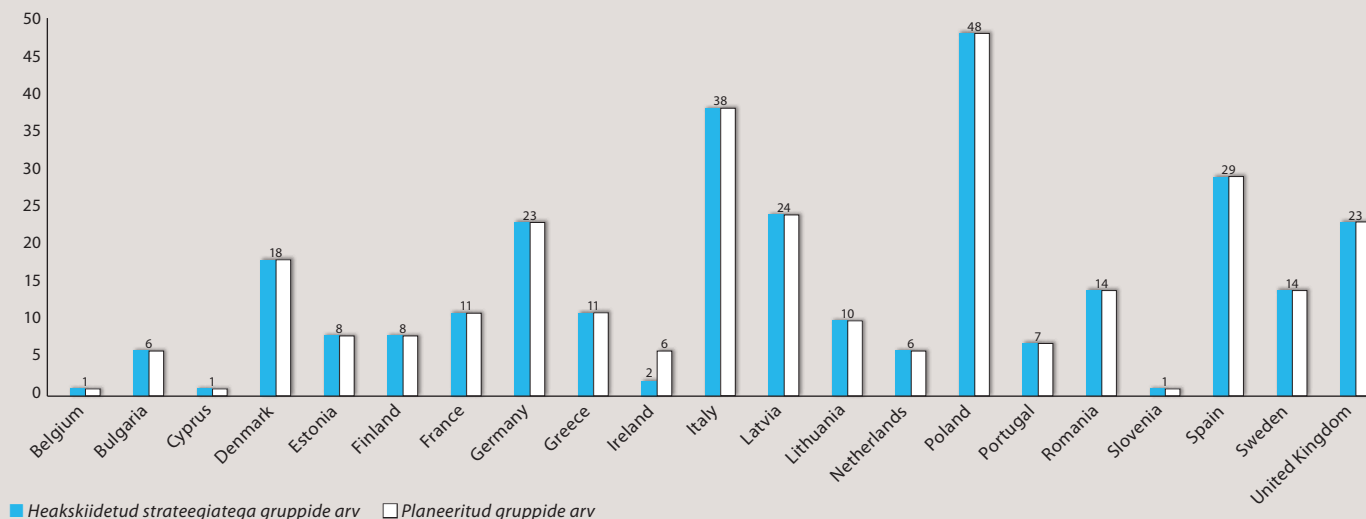
Teostamise juhtumiuuringute leiud võivad olla kasulikud mõnele sidusrühmale praeguste rakendussüsteemide täiustamisel, kuid on iseäranis asjakohased järgmise programmiperioodi eeskirjade ja menetluste koostamisel. ■

¹⁴ Pidades silmas, et tegevusgrupp võib samuti olla abisaaja teatud olukordades, näiteks jooksvate kulude, tegevusgrupi otse rakendavate koostööprojektide või tegevuse puhul.

Võrgustik FARNET

> Üle kolmesaja tegevusgruppi!

2012. aasta oktoobriks tegutses 21 liikmesriigis kokku 307 Euroopa Kalandusfondi 4. teljes osalevat tegevusgruppi.

> Sinine majanduskasv: kestliku majanduskasvu väljavaated mere- ja merendusvaldkondadelt

Septembris vastuvõetud teatise sinise majanduskasvu kohta (KOM(2012) 494 lõplik) on Euroopa Komisjon esitanud paljutöotavaid suurusnäite majanduskasvu ja tööhõive väljavaadete kohta mere- ja merendusmajanduses, et aidata taastada Euroopa majandusel. Need majanduse valdkonnad annavad tööd 5,4 miljonile inimesele ja annavad kokku ligikaudu 500 miljardit eurot kogulisandväärtust. 2020. aastaks peaks need suurenema vastavalt 7 miljoni ja peaaegu 600 miljardi euron. Soodustades mereuuringuid ja -innovatsiooni, toetades uuenduslikke VKEsid vajalike oskuste tagamisel ning soodustades uuenduslikke tooteid ja lahendusi, on Euroopal võimalik võtta kasutusele rakendamata potentsiaal oma sinise majanduse kasvuks, samas kaitstes bioloogilist mitmekesisust ja keskkonda. Valdkondade, näiteks vesiviljeluse ja mere- ja rannikuturismi konkurentsivõimelisus suureneb. Kasvavad ja tärkavad valdkonnad, näiteks ookeanide taastuenergia ja sinine biotehnoloogia võivad osutada oluliseks täiendavate töökohtade, puhtama energia ja täiendavate toodete ja teenuste loomisel.

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-955_en.htm

> Parimad tavad lõimitud rannikualade haldusse

Programm LIFE on olnud oluline rahastamisallikas projektidele, mille eesmärk on rakendada ELi poliitikat rannikualade tervikliku halduse valdkonnas. Uues väljaandes vaadeldakse parimaid tavasid, mis on välja töötatud programmi LIFE projektidega selliste küsimuste lahendamiseks nagu kestlik turism, õlireostuse tõrje tehnoloogia arendamine, linna- ja maakogukondade lõimimine rannikualade elupaikadega, sinise/roheline energia tootmine, vesiviljeluse arendamine, mädanemisvastaste meetodite kasutuselevõtt, sadamategevuse mõju vähendamine, kliimamuutusega kohanemise võimaldamine ja rannikuvete kvaliteedi parandamine.

<http://ec.europa.eu/environment/life/publications/lifepublications/lifefocus/documents/coastal.pdf>

FARNETi tegevuskava

MILLAL	MIS	KUS
13.–15. november 2012	FARNETi seminar: „Tegevusgruppid pannakse tulevikuks valmis: kalandusega tegelevad kogukonnad kohaliku arengu keskmes“	Quiberon (F)
23.–25. aprill 2013	Mess European Seafood Exposition	Brüssel (B)
21.–22. mai 2013	Euroopa merenduspäev 2013	Valetta (M)

Profil

NIMI: Euroopa Kalandusfondi (EKF) 4. telg

EESMÄRK: Euroopa Kalandusfond võib kaasrahastada säästvate arengule ja kalanduspiirkondade elukvaliteedi parandamise suunatud projekte, täiendades muid ELi rahastamisvahendeid.

RAKENDAMINE: 4. telge rakendab 21 liikmesriiki. Oluline uuendus telje rakendamisel on rõhuasetus piirkondlikule lähenemisviisile.

SIHISTATAVAD VALDKONNAD: mõiste „**kalanduspiirkonnad**“ tähendab piirkondi mere või järve, sealhulgas tiikide või jõe suudmeala kaldal, kus tööhõive tase kalandussektoris on märkimisväärne. Liikmesriigid valivad abikõlblikud piirkonnad järgmistest kriteeriumidest lähtuvalt: tegemist peaks olema väikeste kohalike maa-alade (vähem kui NUTS 3), mis on geograafilisest, majanduslikust ja sotsiaalsest seisukohast sidusad. Toetus peaks olema suunatud kas hõreda asustusega piirkondadele või nendele, kus sektor on hääbumas, või nendele, kus on väikesed kalandusega tegelevad kogukonnad. Liikmesriigid võivad lisada piirkondade valimiseks lisakriteeriume.

ABISAAJAD: kalanduse kohalikud tegevusrühmad (**FLAGid**), st avaliku, erasektori ja kodanikuühiskonna partnerid koos, kes töötavad ühiselt välja strateegia ja uuenduslike meetmeid kalanduspiirkonna jätkusuutlikuks arenguks. FLAGid valitakse liikmesriikides rakenduskvades määratletud kriteeriumide alusel. Üle Euroopa on loodud 300 tegevusgruppi.

ABIKÕLBULIKUD MEETMED: kalanduspiirkondade konkurentsivõime tugevdamine; majandustegevuse ümberstruktureerimine, -suunamine ja mitmekesistamine; kalandustoodetele väärtuse lisamine; kalanduse ja turismi väikeinfrastruktuur ning -teenused; keskkonnakaitse; loodusõnnetustes kahjustatud tootmise taastamine; osalejate piirkondade ja riikidevaheline koostöö; kohaliku strateegiate arendamise võime tugevdamine; FLAGide töökulud.

VÕRGUSTIK: kõik 4. teljega tegelevad sidusrühmad on koondunud **Euroopa kalanduspiirkondade võrgustikku (FARNET)**, mis võimaldab kalanduspiirkondade kasuks ja riikide koostöö edendamiseks rakendatud uuenduslike projektide ulatuslikku levitamist (seminaride, kohtumiste ja väljaannete kaudu). Võrgustikku koordineerib **FARNETi toetusüksus**.

PROGRAMMI KESTUS: seitse aastat (2007–2013), kuid projekte võib rakendada 2015. aasta lõpuni.

EUROOPA LIIDU ABI: prioriteetse suuna 4 eelarve Euroopa Kalandusfondi rahastamiseks aastatel 2007–2013 on 570 miljonit eurot, millele tuleb lisada kaasrahastamine liikmesriikide avalikust sektorist ja erasektori investeringud. See kujutab ligikaudu 13% Euroopa Kalandusfondi üldelarvest (2010).

Tellimine

Et saada FARNETi ajakirja või uudiskirja, saatke palun oma kontaktandmed (nimi, organisatsioon, aadress, e-posti aadress ja telefoninumber) aadressil:

info@farnet.eu

Saatke meile oma uudiseid

FARNETi väljaanded on vahend kõikide nende jaoks, kes tegelevad Euroopa kalanduspiirkondadele jätkusuutlikuma tuleviku rajamisega. Palun saatke meile uudiseid oma tegevuste kohta, mis võivad pakkuda huvi teistele rühmadele või osalejatele, kes selles valdkonnas töötavad. Iseäranis sooviksime kuulda teie kordaminekutest ja saavutustest, olulistest sündmustest ning teadaannetest ja samuti teie ideedest või ettepanekutest vahetuseks või koostööks teiste kalanduspiirkondadega.

info@farnet.eu

ISSN 1831-5720